

Fotografie jako prostředek zaznamenání pobytu v přírodě

BcA. Rozálie Jirásková

Diplomová práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ateliér Fotografie

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	BcA. Rozálie Jirásková
Osobní číslo:	K21244
Studijní program:	N0212A310007 Multimédia a design
Specializace:	Reklamní fotografie
Forma studia:	Prezenční
Téma práce:	1. Teoretická část: Fotografie jako prostředek zaznamenání pobytu v přírodě 2. Praktická část: a) autorská publikace: Rodinné táboření I b) výstavní soubor: Rodinné táboření II

Zásady pro vypracování

1. Teoretická část:

Rozsah práce: minimálně 40 normostran textu + předepsané přílohy. Téma teoretické části by mělo korespondovat s tématy praktické části. Součástí obhajoby práce je přednáška na téma teoretické části diplomové práce v rozsahu maximálně 15 minut. Součástí přednášky je obrazová prezentace. Teoretická práce se odevzdává ve třech vyhotoveních, z toho dvě v pevných deskách s tím, že v jednom je vlepena obálka s flash diskem v tenkém provedení (tvar kreditní karty). Třetí výtisk může být v kroužkové vazbě.

2. Praktická část:

a) autorská publikace na zvolené téma: min. 25 fotografií, odevzdává se definitivní podoba – 2 ks vázané publikace včetně grafické úpravy titulní strany, řešení jednotlivých stran či kapitol a doprovodného textu. Doporučený formát min. A4 nebo formát odvozený. Současně se odevzdává artist's statement (250 – 300 slov).

b) výstavní soubor: koncipovaný soubor fotografií, vycházející, případně navazující na téma autorské publikace. Odevzdává se ucelený koncipovaný výstavní soubor v nejvyšší úrovni kvality materializace díla, tj. archivní kvalita, adjustace a instalace. Rozsah díla a výsledná prezentace vychází z konkrétní podoby projektu. Součástí je artist's statement (250 – 300 slov).

c) prezentační flash disk v tenkém provedení + uložení do digitálního archivu NAS (<https://nas.fmk.utb.cz>): obsahuje všechny teoretické i praktické části diplomové práce. Teoretická v .pdf formátu a dále všechny fotografické práce v uvedených technických parametrech (náhledy JPG 75dpi a plná data TIFF 300dpi, tisková kvalita, v názvu jednotlivých fotografií příjmení autora/autorky), včetně artist's statementu obou částí praktické diplomové práce.

Rozsah diplomové práce: viz Zásady pro vypracování
Rozsah příloh: viz Zásady pro vypracování
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/umělecké dílo

Seznam doporučené literatury:

Libor Fojtík – Trampové
Alec Soth – Broken Manual
R.Šantora, V. Nosek, S. Janov, V. Dostál – Skautské století: Dobrodružný příběh 100 let českého skautingu

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Lucia Fišerová, Ph.D.**
Kabinet teoretických studií

Datum zadání diplomové práce: **1. listopadu 2023**
Termín odevzdání diplomové práce: **17. května 2024**

L.S.

Mgr. Josef Kocourek, Ph.D.
děkan

doc. MgA. Jan Jindra
vedoucí ateliéru

Ve Zlíně dne 1. března 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že:

- jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně dne: 1. 3. 2024

Jméno a příjmení studenta: BcA. Rozálie Jirásková

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá fotografií jako prostředkem k zaznamenání pobytu v přírodě. Seznamuje s definicí pojmu pobyt v přírodě a člení ho do několika kategorií. Věnuje se vizuální dokumentaci trvalého pobytu mimo lidskou civilizaci s důrazem na stálý pobyt na jednom místě a tento žánr rozebírá převážně ve fotografické rovině. Zpracovává aspekty pobytu v přírodě a popisuje, jakým způsobem a proč k jeho dokumentaci dochází, čehož je docíleno představením jednotlivých dokumentárních projektů a fotografů. Prezentuje fotografické přístupy jednotlivých autorů v České republice i v zahraničí a vytváří tak jasný přehled přinášející představu o různých formách a pojetích využívaných na tomto poli fotografie.

Klíčová slova: dokument, pobyt v přírodě, záznam

ABSTRACT

The thesis deals with photography as a means to record a stay in nature. It introduces the definition of the term "stay in nature" and divides it into several categories. It focuses on the visual documentation of a permanent stay outside human civilization, with an emphasis on a permanent stay in one place, and discusses this genre mainly in photographic terms. It elaborates on the aspects of staying in nature and describes how and why its documentation occurs, which is achieved by introducing individual documentary projects and photographers. It presents the photographic approaches of individual photographers in the Czech Republic and abroad, creating a clear overview that gives an idea of the various forms and concepts used in this field of photography.

Keywords: document, stay in nature, capture

Děkuji Mgr. Lucii Fišerové, PhD. za vedení teoretické diplomové práce a svým rodičům, kteří ve mně vyvolali zájem o pobyt v přírodě.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 DEFINICE POBYTU V PŘÍRODĚ	10
2 DRUHY POBYTU V PŘÍRODĚ	12
3 TRVALÝ POBYT V PŘÍRODĚ A JEHO VIZUÁLNÍ ZÁZNAM	15
3.1 POHYBLIVÝ POBYT V PŘÍRODĚ	15
3.2 STÁLÝ POBYT V PŘÍRODĚ	24
4 ČESKÁ FOTOGRAFIE DOKUMENTUJÍCÍ STÁLÝ POBYT V PŘÍRODĚ	29
4.1 FOTOGRAFICKÉ PROJEKTY	29
4.1.1 Žít lehce.....	29
4.1.2 Raději zešílet v divočině	31
4.2 DOKUMENTOVANÉ PŘÍBĚHY	38
4.2.1 Mlčochovi	38
4.2.2 Mira Ahimsa.....	42
5 ZAHRANIČNÍ FOTOGRAFIE DOKUMENTUJÍCÍ STÁLÝ POBYT V PŘÍRODĚ	51
5.1 CHRIS McCANDLESS.....	51
5.2 SZYMON SZCZEŚNIAK	55
5.3 HENK WILDSCHUT	57
5.4 ALEC SOTH	59
5.5 ANTOINE BRUY	61
5.6 DANIIL TKACHENKO	62
ZÁVĚR	65
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	67
SEZNAM OBRÁZKŮ A ZDROJE	73

ÚVOD

Od narození jsem byla rodiči vychovávána k tomu, abych měla ráda přírodu a návštěvy v ní. Mnoho víkendů jsme strávili na procházkách a výletech a každé léto jezdili se skupinou přátel na dvoutýdenní rodinné tábory do krajiny, pryč z civilizace.

Tyto formativní zkušenosti se staly prvotním motivačním faktorem k výběru tématu mé diplomové práce. Její původní koncepce měla být založena na dokumentování všech typů¹ pobytu v přírodě. Těchto druhů je však příliš mnoho a téma by bylo nesmírně obsáhlé. Po prvním rozpracování a zpětné vazbě jsem usoudila, že na jejich smysluplné rozebrání zde není dostatečný prostor, a tak jsem od něj upustila. Zkušenost s časem stráveným mimo civilizaci mě však dovedla k zájmu o lidi žijící v tomto prostředí neustále, čehož jsem se při psaní rozhodla využít.

Cílem diplomové práce je podrobně představit druh fotografie, jež dokumentuje lidi žijící v krajině mimo společnost. Pojmem *prostředek zaznamenání*, zmíněném v názvu, myslím zobrazení reálných míst a skutečností přinášejících divákovi určitý pohled na realitu.

Ráda bych zpracovala aspekty pobytu v přírodě a popsala, jakým způsobem a proč mají lidé potřebu tato pobývání zaznamenávat. Toho chci docílit představením jednotlivých současných dokumentárních projektů či fotografií a vytvořit tak jasný přehled přinášející představu o různých formách a přístupech využívaných na tomto poli fotografie.

Podstatný faktor ve výběru souborů hraje právě příroda v jejích různých podobách. Hlavním prvkem je však nekonvenční způsob bytí mimo společnost s důrazem na alternativní volnomyšlenkářský styl života toužící po svobodě a volnosti, kterou zde v dostatečné míře nenachází a hledají ji v ústraní. Jeho zobrazováním se zabývají jak amatérští, tak profesionální autoři a v této práci jsou zobrazovány oba přístupy.

Mým záměrem je také definovat klíčový pojem *pobyt v přírodě* a určit a popsat jednotlivé kategorie, na které může být rozdělen. Primárně bych se chtěla zabírat dokumentací trvalého způsobu pobytu, kdy obyvatel působí v krajině dlouhodobě a ráda bych se vyhnula dokumentaci rekreačních aktivit a sportu, o nichž se domnívám, že jsou tématem jiného zkoumání.

Vzhledem k tomu, že v tomto konkrétním případě způsob fotografování, na rozdíl od zobrazovaných příběhů, mnohdy není hlavní podstatou veřejného zájmu a téměř žádné zdroje se jím nezabývají (obzvlášť u české fotografie), hodlám k některým popisům využívat svůj osobní pohled získaný na základě pozorování. Je tedy možné, že u některých souborů tak bude jejich deskripce zpracována spíše esejistickým způsobem a bude se týkat i zobrazovaného tématu.

¹ Jednotlivé typy jsou rozebírány ve třetí kapitole.

1 DEFINICE POBYTU V PŘÍRODĚ

Klíčovým tématem této práce je dokumentace pobytu v přírodě. Již na začátku je nutno zmínit, že s termínem „pobyt v přírodě“ je možné se setkat v nesčetném množství textů, článků a knih. Ty se však povětšinou týkají toho, proč je dobré pobývat v přírodě, jaký to má vliv na naši psychiku, jak se při takovéto venkovní činnosti chovat a podobně.

Pátrání po jednotné definici tohoto konkrétního slovního spojení se pro mě jeví být neúspěšným procesem. Domnívám se, že žádná specifická definice neexistuje, poněvadž význam je snadno odvoditelný již při pouhém pohledu na ona slova. Základní myšlenka se tak zdá být již zprvu očividná.

Avšak každý si na základě svých znalostí a osobních prožitků představí něco jiného. Zdánlivě banální vysvětlení, že jde jednoduše o čas strávený venku – převážně krátkodobými výlety či tábořením – tak nemusí být zcela jednoznačné. To vyplývá i z kontextu této práce a při pozorování fotografií se naskýtá prostor pro zamyšlení se nad více vrstevnatým výkladem, který se za tímto pojmem skrývá. Ovšem před přechodem k vizuálním záznamům je potřeba stanovit si elementární formulaci, jež bude výchozím bodem této práce a jímž se bude nadále zabývat.

Jak pojem *pobyt*, tak *příroda* nabízí několik variant, jež si lze při jejich vyslovení vybavit. Například Slovník spisovného jazyka českého slovo „pobyt“ vysvětluje několika způsoby. Prvním z nich je: „*Setrvání, přebývání (zpravidla přechodné) na nějakém místě (například pobyt v sanatoriu, prázdninový pobyt, pobyt na čerstvém vzduchu). Ve veřejné správě – pobývání osoby v určité obci, bytu: trvalý, přechodný.*“² Kromě další možnosti, kterou je návštěva, beseda, či pobytí, následně slovník popisuje další způsob: Bytí, trvání, existence. Pokud se tyto varianty dosadí do onoho zmiňovaného pojmu „pobyt v přírodě“, dochází k rozmanitým interpretacím. Pobyt tak může být vnímán jako krátkodobý, či dlouhodobý časový úsek přebývání na určitém místě, jako trvalé obývání jednoho místa, či existence jako taková.

Naopak u slova *příroda* je definice poměrně jasná. Ve Slovníku spisovného jazyka českého, můžeme číst krom jiných, s tématem práce nesouvisejících, následující dvě formulace: „*1. Souhrn skutečností, které nevznikly úmyslnou činností lidskou: síly, zákony, tajemství přírody; živá příroda, živočišstvo a rostlinstvo; neživá příroda horniny, minerály a podobně; materialistické pojetí přírody; bojovat s přírodou; hříčky přírody. 2. Volná krajina mimo lidská sídliště s rostlinstvem a živočištvem: horská, volná, nespoutaná příroda; jarní, omládlá, štědrá příroda; vycházky do přírody; těšit se z přírody; matka příroda; škola v přírodě – vyučování přenesené na určitou dobu do přírody.*“³ Popis tedy vypovídá o silách, životě a materiálech, s nimiž je možno se setkat na planetě Zemi, ale také o vymezení, jakou část tohoto světa lze za přírodu považovat.

Na definující otázku „Co je to pobyt v přírodě?“ si tudíž můžeme stručně odpovědět, že se jedná o *krátkodobé či dlouhodobé setrvávání v krajině mimo lidská sídliště*. S touto

² HAVRÁNEK, Bohuslav. *Slovník spisovného jazyka českého*. První vydání. Praha: Academia, 1989, IV P-Q, 716 s., s. 157-158. ISBN 21-020-89.

³ HAVRÁNEK, Bohuslav. *Slovník spisovného jazyka českého*. První vydání. Praha: Academia, 1989, IV P-Q, 716 s., s. 652. ISBN 21-020-89.

základní definicí budu nadále pracovat v následujících kapitolách a rozeberu jednotlivé aspekty tohoto pojmu.

2 DRUHY POBYTU V PŘÍRODĚ

Osobně si nejsem vědoma již existujících, přesně stanovené a ucelené formy rozdělení pobytu v přírodě do samostatně definovaných kategorií. Z tohoto důvodu jsem si pro účely této diplomové práce vytvořila své vlastní uspořádání. Přestože ta se zabývá konkrétním stylem života odehrávajícím se mimo civilizaci, je nutné zde jednotlivé skupiny zmínit. Jedná se o podstatný prvek k určení kontextu a vyloučení odlišných typů přírodních pobytů, jimiž se práce nezabývá.

Nejprve je potřeba si za pomoci obecně známých znalostí vypsát možnosti, jakým způsobem a z jakého důvodu lze trávit čas v krajině. Takovýchto strategií je spousta a mezi zařaditelné patří například procházky, táboření, cestování v karavanu, vodáctví, pochody, kočování, trvalý život, ale i mnoho dalších. Důvodů, proč tyto činnosti dělat, se také naskýtá dostatek. Ať už se jedná o rekreaci, odpočinek, zvýšení fyzické aktivity či druh útěku mimo civilizaci. Dle shodných znaků lze spojit jednotlivé aktivity do odpovídajících skupin. Znaky odlišné naopak poukazují na možnosti následného členění do detailnějších podkategorií. V závislosti na trvání v čase tak vznikají dvě hlavní skupiny – *pobyt rekreační a trvalý*, s podskupinami založenými na základě místa – *pohyblivý a stálý*.

Nicméně, pro obsáhlost tématu je zapotřebí základní definici zmíněnou v předchozí kapitole, že *pobyt v přírodě je krátkodobé či dlouhodobé setrvávání v krajině mimo lidská sídliště*, přece jen ještě blíže specifikovat. A to tak, že slovo pobyt bude v tomto případě vnímáno téměř doslovně. Další dělení je tak zaměřeno primárně na setrvávání v přírodě za účelem prostého bytí na daném, lidskými sídlišti nedotčeném místě. Primárním cílem člověka přicházejícího do krajiny není sport, tvorba a podobně. Jeho prvotní intencí je být anebo žít v krajině. Po zbytek práce se zabývám dokumentací právě tohoto druhu bytí v přírodě.

Je nutno také poznamenat, že ke zúžení již tak širokého kontextu přispívá také to, že zde není probírán žádný pobyt vedený pouze za účelem sportovní činnosti. Jedinou nevyloučenou pohybovou aktivitou zde zůstává chůze, jež je pro lidi naprosto přirozená. Na tomto faktu se shoduje celá řada odborníků v nespočtu různých článků. Například bývalá ministryně zdravotnictví Marie Součková roku 2021 ve třetím čísle Magazínu Pražské EVVolute, věnovanému pěší chůzi, přišla s výrokem: „*Chůze je pro nás⁴ nejpřirozenějším pohybem.*“⁵ Obdobnou informaci tvrdil v roce 2010 i Miroslav Havrda, tehdejší viceprezident České podiatrické společnosti,⁶ když v rozhovoru pro ČTK pronesl: „*Chůze a běh, to je to nejpřirozenější, co člověk má a pro co byl přírodou vyroben.*“⁷

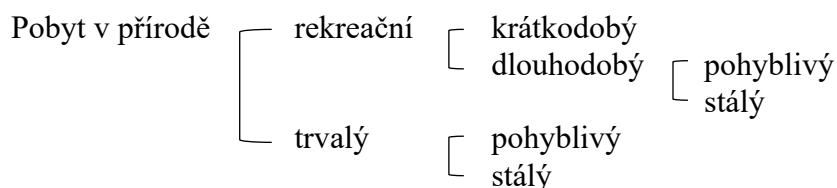
Dva základní druhy pobytu v přírodě byly zmíněny již o několik odstavců výše a byly rozděleny na *rekreační a trvalý* s následnými subkategoriemi. Pro přehlednost je toto členění znázorněno graficky.

⁴ V kontextu článku je „pro nás“ myšleno jako pro lidi, lidstvo obecně.

⁵ Pražská EVVolute. Chůze je nejpřirozenější pohyb. *PRAŽSKÁ EVVOLUCE: magazín o ekovýchově v Praze* [online PDF]. 2021, 10.9.2021, 6(3), s. 17 [cit. 2024-01-11]. Dostupné z: <https://prazskaevvolute.cz/evvo2018/wp-content/uploads/2021/09/prazska-evvolute-03-2021.pdf>.

⁶ Jedná se o společnost sdružující odborníky v péči o nohu z řad lékařů, fyzioterapeutů a dalších specialistů v tomto oboru.

⁷ Běhejte a chod'te, je to nejpřirozenější pohyb. A nic nestojí!. In: *Deník.cz* [online]. 2010 [cit. 2024-01-12]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/zdravi/behejte-a-chodte-je-to-nejprirozenejsi20100827.html>.

Rekreační pobyt v přírodě – Jak píše Neubauer a Škrdlant v knize *Skrytá pravda Země* (2005): „*Rekreace není odpočinek, nýbrž znovutvoření (re-creatio). Není to reforma ani transformace, kterou by se člověk opět vrátil „do formy“, nýbrž transmutace, vnitřní, bytostná proměna. Podstatou je duše jako zdroj vnitřního utváření – podobně jako srdce udržuje proudění krve a určuje tak její tok.*“⁸ V českém jazyce je však pojem *rekreace* používán v jeho nejširším slova smyslu jako označení pro činnosti vykonávané ve volném čase, za účelem relaxace, zábavy a regenerace.⁹ Jeho primární úlohou je aktivní prožívání volných chvil, krátkodobá změna života, odpočinek a odreagování. Rekreatant tak záměrně a dobrovolně odchází na určitou dobu do krajiny, ale po uplynutí předem naplánovaného časového úseku se opět vrací domů. Jedná se o vědomé rozhodnutí, vedoucí k přechodnému opuštění zaběhnutých kolejí s cílem vyčistit si mysl a získat nabíjející energii.

K tomu slouží **pobyty krátkodobé**, trvající v řádu hodin, nejdéle několika dnů (typické jsou víkendové akce a výlety), během kterých jde o touhu po změně prostředí, povyražení, užití si přírody a celkový odpočinek. Dalo by se sem také zařadit i mnoho sportovních aktivit, venkovních her a podobného stylu zábavy. Návštěvník nepřichází s úmyslem postavit si útočiště, ve kterém by dlouhodobě pobýval, a po uspokojivě stráveném čase plánovaně opustil vnější prostor a navrátil se zpět do svého trvalého obydlí. Zkušenost s takovýmto typem pobytu má valná většina lidí, poněvadž se sem dají zařadit aktivity jako *hiking*, procházka, výlet do lesa, stanování nebo turistika.

Delší časové úseky v rozmezí od několika dnů, týdnů až po měsíce jsou naopak rekreační **pobyty dlouhodobé**. Stejně jako u krátkodobého, i zde je podstatný fakt odchodu mimo domov s naplánovaným návratem zpět po předem zamýšlené době. Shodný je i záměr – odpočinek, vykročení ze stereotypu a nabrání energie z všudypřítomného naturálního okolí. Navíc může dojít k celkovému vyklidnění, utřídění myšlenek, případně také k přehodnocení dosavadního života a touze po radikálnější změně. Rozdíl mezi těmito kategoriemi je kromě délky také ve způsobu nocování a trávení času. S delším časovým úsekem přichází potřeba řešení dlouhodobějšího nocování a provizorního přístřešku. Ten slouží k přespávání nebo úkrytu před nepříznivými podmínkami, jeho cílem ale není nahrazení trvalého domova.

Pokud má možnost jednoduchého rozložení a složení, je snadno přenosný a člověk toho využívá, poněvadž netráví celý dlouhý čas na jednom místě, pak jde o dlouhodobý **pohyblivý pobyt**. Podstatné není, jestli si nosí příbytek s sebou, spí „pod širákem“ anebo v boudách, důležitý je fakt, že je cestovatel neustále v pohybu a téměř denně mění místo pobytu. Těchto principů je využíváno například při vandrování, *trampingu*, nebo

⁸ NEUBAUER, Zdeněk a Tomáš ŠKRDLANT. In: *Skrytá pravda Země: živly jako archetypy ekologického myšlení*. Praha: Mladá fronta, 2005, s. 37. ISBN 978-80-7530-291-5.

⁹ LINHART, Jiří a Pavel PÁCL. *Rekreace*. In: *Sociologická encyklopedie* [online]. 1.12.2017, 18:03 [cit. 2024-04-08]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Rekreace>.

trekingu, kdy se putuje z jednoho místa na druhé a celá trasa se prochází ideálně pěšky. Pokud je toto cestování doplněno o dopravní prostředky, můžeme hovořit například o stopování nebo kratším cestování s vlastním či půjčeným vozidlem.

Co se ovšem pěší chůze týče, dálkových turistických tras existuje po světě opravdu nespočet. Mezi ty známé patří například historická evropská síť dvanácti poutních cest, vedoucích do španělského města Santiago de Compostela – *Camino de Santiag*, nebo americká stezka, vedoucí od hranic s Mexikem až po hranice s Kanadou – *Pacific Crest Trail*.

Rekreační pobyt trvající týden i více, během kterého se naopak zůstává pouze na jednom místě, popřípadě existuje jedna základna, ze které se vychází či vyjíždí, ale následně se do ní opět navrací, můžeme označit za dlouhodobý **stálý pobyt**. Přestože rekreanti opět přichází jen na vymezený čas, staví si (nebo už mají připravený) zde příbytek, který po celou dobu využívají a po skončení uplynulé doby ho následně rozebírají (nebo přenechávají jiným skupinám). Mezi takové typy rekreace se řadí převážně různé druhy táboření. Ať už se jedná o kempování jednotlivců, rodin, skautů, pionýrů, *woodcrafterů* a jiných společenství, všechny se shodují v podstatných bodech. Jejich příbytky mohou mít různé podoby, avšak obvyklé jsou hlavně vlastnoručně postavené přístřešky, stany, „podsadáky“ a týpí. V České republice se jedná o rozšířený fenomén, kterým si prošlo nespočet dětí i dospělých.¹⁰

Trvalý pobyt v přírodě patří ke dvěma základním, o nichž jsem se na začátku této kapitoly zmínila a jejichž hierarchii jsem pro přehlednost znázornila graficky. Podrobněji je popsán v následující části.

¹⁰ Například v současnosti nejvýznamnější organizace v prostředí českého skautingu – *Junák, český skaut*, měla v roce 2023 přes 76711 aktivních, registrovaných členů.

3 TRVALÝ POBYT V PŘÍRODĚ A JEHO VIZUÁLNÍ ZÁZNAM

Druhá z již zmíněných skupin se vyznačuje svým přístupem k venkovnímu setrávání, jakožto ke stylu života. Jedná se o neustálý, vytrvalý pobyt, začínající myšlenkou, respektive záměrem, jít do přírody nejen s potřebou krátkodobého odpočinku, nýbrž s nutkáním zde zůstat. Existuje mnoho motivů, které k tomuto rozhodnutí vedou. Nejjednodušeji by se daly rozdělit do dvou základních skupin: 1. *Vnitřní motivace* – dobrovolné rozhodnutí vytvořené na základě vnitřních pohnutek (například preference tohoto životního stylu, záliba v pocitu svobody a nezávislosti, snaha o zachování určité kultury a podobně.) 2. *Vnější motivace* – tlak či donucení přicházející s vnějšími vlivy (například těžká životní situace, útek před pronásledováním, skrývání se před státní mocí a podobně).

Za předpokladu, že člověk nemá jiný domov, případně se nemá kam vrátit, se jeho jediným východiskem stává bydlení v krajině, v nepřetržitě obklopení přírodou. Je vyrovnaný s tím, že to tak bude na dlouhou dobu, eventuálně navždy. Časové rozmezí není vymezeno, nicméně je podstatné vnímat dlouhodobost a permanentnost tohoto životního stylu přesto, že nemusí trvat věčně a je také reálná možnost, že se jedná pouze o přechodnou fázi. Zásadní je fakt konstantního bytí mimo lidskou civilizaci nebo konvenční styl života na vesnici či ve městě, s nechutí, popřípadě nemožností se do ní brzy navrátit.

Při odchodu je třeba zvážit, kam se vydat a kde a jak následně běžně fungovat. Na řadu se tak dostává další dělení, a to na pobyt *pohyblivý* a *stálý*.

3.1 Pohyblivý pobyt v přírodě

Přesun z místa na místo se v historii lidstva vyskytuje již od nejstarších lovecko-sběračských společností. „*Vždy existovali lidé, kteří nebyli usedlí, nežili ve městech, nekultivovali pole, ale naopak se neustále pokoušeli překonávat obrovské vzdálenosti, aniž by se někde usadili.*“¹¹ V českém jazyce se označují jako *kočovníci*, ale jsou u nás známí i pod původním označením *nomádi*. Život kočovníků, ve kterém základní stavební kámen představuje právě přesun, by se dal využít jako exaktní definice kapitoly o *pohyblivém trvalém pobytu* v přírodě.

Skupiny nomádů se samozřejmě s časem vyvíjely a po úplném rozvoji se nomádství zformovalo ve vysoce specializovanou formu života, která člověku umožňuje využívat rozsáhlé oblasti, v nichž je nemožné trvalé usídlení.¹² Kočovníci se pohybují převážně mezi rozlehlými, „*velkými územími, v nichž nachází potravu na jaře a v létě a pastvinami, na kterých se usídlují povětšinou v zimních obdobích. Právě tato mobilita za potravou byla klíčová pro jejich přežití. ... Nomádská obydlí, jako byly chýše, iglú, jurty, stany, vigvamy, koňské povozy a maringotky, odpovídala požadavkům mobility a přírodním podmínkám (vyznačovala se lehkostí, vzdušností, flexibilitou a dobrými izolačními vlastnostmi).*“¹³

¹¹ BÍLKOVÁ, Barbora. *Téma úniku, nomádství a teritorializace v díle Gillesse Deleuze a Michela Maffesoliho*. Praha, 2018. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií.

¹² „Tamtéž“

¹³ „Tamtéž“

Stejně vlastnosti využívají i obydlí dnešních moderních nomádů, jež využívají primárně stany, hamaky, dodávky a podobné lehké, rozložitelné a mobilní příbytky.

V dnešní době se po Zemi stále pohybuje velké množství kočovných národů, ustavičně žijících tímto, pro ně tradičním, způsobem života. S rozvojem technologií a cestování si ale podobný styl získává oblibu i v částech světa, kde kočovnictví nebylo a ani dnes není zcela konvenční metodou. Vzniká tak nový nomádský styl života.

Mezi ně se řadí třeba *hoboes* (tuláci), jež bylo původní označení pro migrující dělníky bez domova v západních částech Spojených států amerických na konci 19. století.¹⁴ Moderní američtí hoboos se od těchto o mnoho neliší. Stále se jedná o cestující bezdomovce, v dnešní době však převládá obzvlášť jejich konotace s nelegálním cestováním v nákladních vlacích. Nevšední cestování bez potřeby peněz ale láká i běžné lidi, kteří tímto způsobem ukájí svou touhu po dobrodružství.

Velkou skupinou jsou také *The New Age Travellers* (kočovníci nového věku), původně se vyskytující převážně ve Velké Británii. Obecně zastávají víru New Age spojenou s hippie nebo bohémskou kulturou a odkazují na ty, kteří sice nejsou tradiční kočovnou skupinou, ale rozhodli se následovat kočovný životní styl.¹⁵ Významnými subkulturami jsou například *New Nomads* nebo *Digital Nomads*, jež mezi komunitou mladých cestovatelů tvoří již zavedený pojem. Digitální nomádství značí možnost se v dlouhodobém horizontu přesouvat z místa na místo a u toho se žít prací přes internet. Získávání finančních prostředků je však umožněno mnoha metodami, například od pasivních příjmů, spravování sociálních sítí, designérství, marketingu, po tvorbu umění či vytváření *contentu* o svém životě na sociálních médiích.

Poněvadž tento styl života se v dnešní době sociálních sítí výrazně rozmáhá, vzniká množství záznamů amatérských fotografií a kameramanů, jež autentickým způsobem dokumentují své cesty. Přestože existují fotografové, tradičním způsobem dokumentující novodobé kočovníky (nejvýraznější pravděpodobně **Iain McKell** (1957) se souborem *The New Gypsies* z roku 2011), tato kapitola bude využita k představení ne tolik konvenčního materiálu.

Poslední zmíněná skupina vytvářející *content* o svém životě se například takřka v reálném čase dělí o obrazovou evidenci svého pobytu, poněvadž ji rovnou (či v řádu několika dní) sdílí s divákem. Jedná se také o nejrozšířenější způsob a nejjednodušší možnost, jak se dostat k vizuálnímu záznamu zachycenému během putování.

Stejně tak i většina videozáznamů, které spatří světlo světa, je spíše amatérsky vyhlížejícího rázu, poněvadž tito autoři jsou nezdědka spíše cestovatelé než umělci a kreativci. Každopádně často je u dlouhodobých projektů pozorovatelné postupné zlepšování, závislé na tom, jak se tvůrce učí s kamerou a jak moc si osvojuje editační postupy.

V posledních letech takoví tvůrci zaplnili internet – hlavně YouTube a sociální sítě. Po bližším prozkoumání je nutno konstatovat, že většina z nich spadá do kategorie rekreační. Svou tvorbu totiž zasvěcují převážně krátkodobým či dlouhodobým výletům do divočiny

¹⁴ LIBERMAN, Anatoly. On Hobos, Hautboys, and Other Beaus. In: OXFORD UNIVERSITY PRESS. *OUPblog* [online]. 12.11.2008 [cit. 2024-01-18]. Dostupné z: <https://blog.oup.com/2008/11/hobo/>.

¹⁵ Local development plans – defining Gypsies and Travellers: consultation. In: *Scottish Government* [online]. 21.12.2022 [cit. 2024-01-19]. Dostupné z: <https://www.gov.scot/publications/local-development-plans-defining-gypsies-travellers-consultation/pages/6/>.

a nejedná se o dokumentaci cestování – kočování – trvalého rázu. Okruh videozáznamů se tak zmenšuje.

Mezi autory, kteří reflektovali své osobní prožitky z cest, patří dvě dvojice autorů – *Vagabundi na cestách* a *Život v dodávce*, tvořící na platformě YouTube. U těchto dvou autorů máme příležitost pozorovat jednu společnou věc. V rámci dokumentování svých dobrodružství sdílí nejen líbivé snímky postavené na fotografiích či videích exotické krajiny. Svým publikovaným materiálem dodávají sledujícím odvahu ke změně a hlavně ukazují nepříkrášlenou realitu včetně těžkých chvil a překážek.

Za projektem *Vagabundi na cestách* (od 2017) stojí **Lubomír Svoboda** (1999) a **Roman Vojvodík** (1999). Oba pochází z okraje Beskyd, kde se seznámili a společně toto pohoří a přidružené okolí prozkoumávali.¹⁶

Z první velké cesty, kterou se rozhodli dokumentovat, se stal projekt *Pěšky na Saharu* (2018). V té době devatenáctiletí mladíci vyrazili z České republiky do Maroka. Během tohoto období natáčeli sérii videí, jež byla následně publikována na YouTube kanál, *Vagabundi na cestách*,¹⁷ a která už dnes není dohledatelná. Po pěti letech v roce 2023 totiž z původních materiálů sestříhali nový časosběrný stejnojmenný dokument a originální snímky byly skryty.

Obr. 1. VAGABUNDI NA CESTÁCH, *Pěšky na Saharu*, 2018

¹⁶ SVOBODA, Lubomír a ROMAN VOJVODÍK. *Vagabundi na cestách – Pěšky přes půl planety*. *Donio.cz* [online]. 4.4.2022 [cit. 2024-03-28]. Dostupné z: <https://www.donio.cz/vagabundi-na-cestach-pesky-pres-pul-planety>.

¹⁷ STEJSKALOVÁ, Romana. Nejlepší čas na to stát se vagabundem, je právě teď, tvrdí Roman s Lubou, kteří se vydali pěšky na Saharu. *Frenštátský zpravodaj* [online]. Frenštát pod Radhoštěm, červenec–srpen 2019, 6(7), s.20 [cit. 2024-03-29]. Dostupné z: https://www.mufrenstat.cz/assets/File.ashx?id_org=3471&id_dokumenty=210764.

Kvalita videí je po obsahové stránce výborná. Autoři hodnověrně prezentují příjemné i nepříjemné situace, které také s velkou dávkou humoru a sebereflexe popisují. Po vizuální stránce ale není plně stoprocentní. Obrazové i zvukové záběry mají nízkou kvalitu, která je však ke sledování adekvátní a naprosto odpovídající jimi vedenému stylu života. Jelikož tito dva Vagabundi provozují *backpacking*, vše, co s sebou na výpravě mají, nosí celou po dobu v batohu na zádech. Čím víc věcí, tím větší váha a méně místa. Proto je nutností zabalit si toho co nejméně – ideálně jen to nejn nutnější k přežití.

Právě z důvodu váhy, místa, ale také peněz, s sebou neměli kvalitní kameru, ale pouze mobilní telefon. I to však svědčí a více napovídá o tomto způsobu bytí. Pokud má pozorovatel znalost kontextu odehrávajícího se na pozadí, rozumí o to větší výpovědní hodnotě, kterou s sebou forma dokumentace přináší.

Momentálně se odehrává jejich zatím největší projekt, s názvem *Pěšky přes půl planety* (od 2022), o kterém opět v reálném čase sdílí sérii videí na svém YouTube profilu. Projekt započal v létě 2022 s jasným záměrem – odletět do Indonésie a z ní se za neurčito vrátit pěšky do Česka. Trasa předem nebyla určena, přesto odhadovali, že pouť bude dlouhá více než 20 tisíc kilometrů a zabere více než 3 roky. Od začátku za zhruba rok a půl cesty vydali přes 77 krátkých videí, které opět sestříhali do dokumentárního filmu. Způsob zaznamenávání je principiálně stejný jako u „*Pěšky na Saharu*.“ Divák se opět setkává s autentickým, komentovaným záznamem, reflektujícím osobní zážitky protagonistů. Přesto je zde značný rozdíl ve formě. Investovali do lepší techniky a po audiovizuální stránce nastalo výrazné zlepšení, jež nadmíru pozdvihuje divákův zážitek z celého projektu a film působí profesionálněji.

Obr. 2. VAGABUNDI NA CESTÁCH, *Pěšky přes půl planety*, (2022–2024)

Moderní kočovníci v nich se však nezaprou. Oba svorně tvrdí, že se rozhodně nikdy neusadí. Vybrat si jedno místo na světě, kde by dožili, jim připadá jako velice abnormální a vzdálená myšlenka. Dokážou si ale představit, že by se nejbližší k usazení dostali, kdyby k cestování používali dodávku, což je kromě „batůžkářského putování“, velmi populární způsob kočovnictví.

Právě takto cestují další čeští tvůrci, jež se svými videi rozhodli předávat výpověď o „jiném“ způsobu života. Jsou to dva mladí lidé – **Forest Trenz** (1992) a **Barbora Masaříková** (1991), stojící za projektem s příhodným názvem – *Život v dodávce* (2018). Ten byl o dva roky později vydán i v knižní podobě.

V roce 2018 se tento mladý pár rozhodl pořídit si 20 let starou dodávku a vyjet na dobu neurčitou do světa a svou pouť sdílet s širokou veřejností na YouTube a dalších platformách.

Původním plánem bylo cestovat tak dlouho, jak budou schopni. Nakonec svou pouť kvůli poruchovosti auta a starému psovi, který cestoval s nimi, ukončili po roce. Za něj stihli projet třináct zemí Evropy a Severní Afriky.¹⁸ Během této doby pořizovali videozáznamy svých zážitků a zkušeností, které byly téměř okamžitě sestříhány a vydávány formou vlogů.¹⁹ V nich jsou prezentována jak navštívená místa, tak skutečný život na cestách. Diváci v nich mohou shlédnout bez pozlátka podané reálné situace týkající se logistiky sdílení malého prostoru na kolech, shánění vody, jídla nebo místa na přespaní. Autoři projektu ochotně nechávají nahlédnout i do intimnějších situací, kdy řeší hygienu, práci, nebo nečekané opravy starého auta.

Souběžně s pracovanými videi sdíleli na svém instagramovém profilu fotografie doplňující zbytek projektu. Ze snímků lze zřetelně poznat, že některé jsou vytvořeny fotoaparátem a jiné mobilním telefonem. Při prohlížení instagramového profilu je pak patrné, že sdílení obou druhů má svůj zásadní význam. Obrázky pořízené na Forestovu digitální kameru jsou svou precizností a estetikou obrazově mnohem více kvalitní. Většinou je na nich zachyceno auto, okolní reálie nebo Forest či Barbora, v idylicky působících momentech. Patrná je jistá dávka estetizace, která obecenstvu dodává pocit, že takhle by chtěli žít i oni. Smyslem těchto fotografií je přidávat projektu na atraktivitě líbivými záběry a také ho jimi propagovat.

¹⁸ TRENZ, Forest. O nás. In: *Život v dodávce* [online]. 2021 [cit. 2024-03-27]. Dostupné z: <https://zivotvdodavce.cz/o-nas/>.

¹⁹ Vlog je zkratkou dvouslovného pojmenování video blog. Autor se nevyjadřuje písemně, ale pomocí ústního projevu, přičemž u toho může natáčet sebe anebo své okolí. Jedná se o populární formu videozáznamů na platformě YouTube.

Obr. 3. ŽIVOT V DODÁVCE, *Poslední noc v roce 2018*, 2018

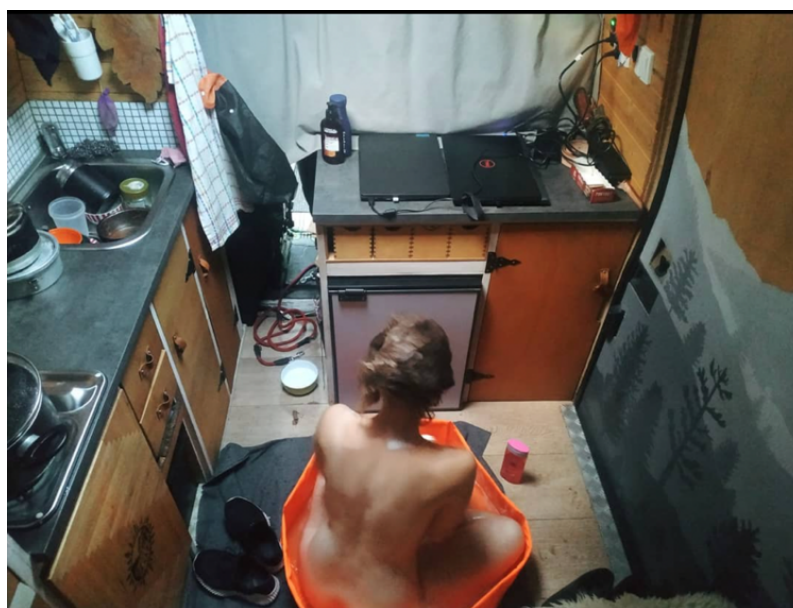

Obr. 4. ŽIVOT V DODÁVCE, *Bez názvu*, 2019

Víc při zemi je naopak druhá část fotografií, pořízená mobilním telefonem. Jelikož ten u sebe člověk nosí téměř pořád, stačí ho při zajímavé situaci vytáhnout a zdokumentovat ji. Ve srovnání s již zmíněnými obrazy pak vznikají vizuálně ne tolik precizní, avšak výpovědně bohatší fotografie. Při srovnání s idylickými snímky výše je patrné, že obrázky pod tímto textem rozhodně nemají divákovi navodit atmosféru klidu, pohody a krásy. Surová a nepřikrášlená realita lidského života, který vždy není tak romantický a blažený jako v propagačních materiálech, na nás zde prýští svou chaotičností. Při pohledu na celek se tak získané vjemy vyrovnávají a tvoří ucelený záznam skutečného cestování na čtyřech kolech.

Obr. 5. ŽIVOT V DODÁVCE, *Bez názvu*, 2019

Obr. 6. ŽIVOT V DODÁVCE, *Bez názvu*, 2019

Obr. 7. ŽIVOT V DODÁVCE, *Bez názvu*, 2019

Dnes je podobně zaměřených projektů nespočet, ovšem tento je přece jen unikátní, poněvadž ve své době byl v České republice jedním z prvních. Byl originální a pro spoustu sledujících se stal inspirací, jež je podnítila k podobné životní změně nebo k realizování analogického umělecky založeného konceptu.

Příběh fotografického souboru, který taktéž začal autentickým internetovým sdílením, se zrodil díky americkému fotografovi a filmaři. **Foster Huntington** (1988) v roce 2011 odešel z práce a přestěhoval se do karavanu. Ve stejném roce vytvořil hashtag *#vanlife*,²⁰ pod kterým sdílel svá dobrodružství. Nečekaně pod ním začaly přibývat fotografie od cizích lidí a jejich množství se vyšplhalo do řádů stovek tisíců. Huntington se tak ocitl ve společenství podobně smýšlejících lidí, libujících si v tomto druhu dobrodružství a svobodném objevování přírody.²¹

V roce 2017 vydal knihu *Van Life: Your Home On The Road*, ve které shromáždil svůj výběr nejlepších fotografií publikovaných pod hashtagem *#vanlife*. Na rozdíl od předchozích dvou projektů však stovky snímků tvořené náhodnými lidmi zahrnují vysoce estetické záběry dechberoucích scénérií (lokality, kudy dodávky projížděly, či místa, kde zaparkovaly na noc), nespočet exteriérů i interiérů domovů na kolech v mnoha variantách i jejich obyvatelé. Autor vytvořil několik kapitol dle druhu obytného vozu (dodávky Volkswagen, Americké dodávky, Japonské dodávky, Školní autobusy), do kterých následně jednotlivé obrázky rozřadil. Každá byla navíc doplněna jedním či dvěma rozhovory s lidmi

²⁰ Český překlad je #život v dodávce.

²¹ Van Life: Your Home on the Road. In: *Enbook.cz* [online]. c2022 [cit. 2024-04-02]. Dostupné z: <https://www.enbook.cz/van-life-your-home-on-the-road#detailed-description>.

z komunity a jejich osobním příběhem. Vytváří tak jakýsi fotografický katalog prezentující několik kategorií vytvořených na základě typu vozidla. To je ale jediným spojujícím prvkem všech snímků v kapitole.

Přestože kniha není zaměřena primárně na obývací osoby, lze jich zde najít plno. Ačkoli spolu jednotlivé fotografie nesouvisí a většinou jsou tvořeny různými autory, dá se z nich ledacos vyčíst jak o jednotlivcích, tak o celkové *vanlife* komunitě. Vidíme krásné lokality, panensky čistou přírodu a klidné, spokojeně působící lidi. Je očividné, že amatérští i profesionální fotografové mají potřebu své cestování nejen zaznamenávat, ale hlavně ho zachycovat estetickým způsobem. Z výběru v této knize není možno odhadnout, zdali je tento styl života opravdu tak pohodový a vkusný, jak se může zdát, či je to jen světu ukazované pozlátka, za kterým se skrývá zcela odlišná realita. Ovšem tento soubor nebyl vytvořen za účelem poukázat na realitu a všednost. Jedná se o výběr esteticky nejlepších a nejzajímavějších materiálů, který i tak prezentuje rozmanitost jednoho životního stylu. Představuje různorodá místa po celé Zemi, rozdílné pojetí zkrášlení a funkčnosti jednotlivých příbytků i odlišnosti jejich majitelů a aktivit, které během cestování provozují.

Obr. 9. CREASEY, Gayhurst,
Velká Británie, 2010–2017

Obr. 8. JAMES, Tasmánie, Austrálie, 2010–2017

Obr. 10. HUNTINGTON, *Big Sur*, Kalifornie, 2010–2017

3.2 Stálý pobyt v přírodě

Stálý pobyt představuje zásadní téma této práce, jehož dokumentace bude přiblížena v její druhé polovině. Nyní je však žádoucí vymezit si tento pojem a definovat jeho význam ve skupině přírodních pobytů.

Stejně jako u kapitoly o pohyblivém pobytu, i zde je možno vycházet z historických faktů. Již neolitická revoluce s sebou přinesla množství velkých změn. Tou nejdůležitější pro vývoj společnosti byl přechod od lovců a sběračů ke společenství usedlému, využívajícímu ke své obživě principy zemědělství. Jedná se o protiklad k nomádkému způsobu života. „*Zatímco kočovníci své obydlí promítají zcela libovolně do krajiny, obydlí usedlých je spojením člověka a zcela konkrétního místa v krajině.*“²² Jsou tak udržováni v jedné určité oblasti, a to klidně i více než několik let. „*Na rozdíl od nomádů se musí přizpůsobit klasickému ročnímu koloběhu času, tedy době hojnosti a uskromnění, zasetí a následnému čekání. Jako rolníci zemi kultivují, obhospodařují a v blízkosti těchto obdělávaných míst si staví pevný dům. Zemědělská kultura je tzv. „zakořeňuje“ na určitém místě. Je to právě rostlinnou složkou jejich živobytí, která je drží na jednom místě. Jelikož rostliny samy nemohou být mobilní, tak i ti, co se o ně starají, na vlastní mobilitu rezignují.*

²² BÍLKOVÁ, Barbora. *Téma úniku, nomádství a teritorializace v díle Gillesse Deleuze a Michela Maffesoliho*. Praha, 2018. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií.

Krajina se pod jejich rukama pozměňuje k jejich obrazu a vkládají do ní energii skrze její kultivaci. “²³

Tento ustálený způsob života, kdy člověk záměrně využívá přírodních procesů k získání potravy (pěstování plodin a chování zvířat), se pro lidstvo stal pohodlnějším, poněvadž dochází k zajištění trvalého přísunu potravy. Není proto divu, že i přes technologický vývoj, který se za tisíce let od jeho vzniku odehrál, princip zůstává stále stejný a většinová společnost takto žije dodnes.

Postupem času se lidé začali přesouvat do měst. S jejich vývojem také rostla jejich zalidněnost. Není se proto čemu divit, že se zvyšující se hustotou osídlení a rozrůstáním metropolí přibývá i počtu obyvatel, kterým všudypřítomný ruch a rychlost není po chuti a buď do měst nikdy bydlet nepřijdou, nebo odchází za pomalým klidným bytím do krajiny. Tato část populace se řadí právě do kategorie stálého pobytu v přírodě.

Pokud jde o definici nejen v historickém kontextu, ale také v souvislostech, které jsem si stanovila, a na kterých je postavena tato práce, je možné říct, že se jedná o část populace, jež setrvává na jednom místě v přírodě. Má svůj domov či příbytek, který je v takové lokalitě, že umožňuje permanentní kontakt s okolním plenérem. Primárně má tedy toto označení popisovat skupiny, které se vymykají běžnému městskému usedlému životu. Ty mnohdy mají i jinak nastavené hodnoty, poněvadž jejich život osamotě či v malých komunitách, odehrávající se leckdy v divoké krajině, pryč od šumu civilizace, je sice jednodušší, ale po fyzické stránce namáhavější. Člověk jako by se vrátil o sto let zpět a byl bez veškerých moderních vymožeností.

Jak bylo zmíněno již na začátku kapitoly o trvalém pobytu v přírodě, důvodů k takovému stylu života může být několik, většina z nich se však dá rozdělit do dvou základních skupin: 1. *Vnitřní motivace* a 2. *Vnější motivace* (viz str. 16). Fotografie zabývající se právě těmito pohnutkami jsou zahrnuty v následujících dvou kapitolách.

Pokud motivace přichází zevnitř, odhodlání žít tímto způsobem plyne z vědomého rozhodnutí. Jedinec odchází ze svého dosavadního života s touhou po volnosti, které se mu v daném okamžiku nedostává. Účelem bývá zpravidla opuštění starých hodnot, nabytí svobody a touha po pomalém, soběstačném bytí mimo civilizaci, jak tomu je například v dokumentárních příbězích českého filmaře Janka Sedláře (1987) – *Žít lehce* (2021), jež zaznamenává příběhy inspirativních lidí, žijících v permakulturním duchu.²⁴ Kromě dalších souborů, o nichž bude psáno později, o tomto tématu vypovídá také několik snímků. Ať už je to *Into The Wild* (2007) – film o mladíkovi, který odešel žít do aljašské divočiny, *Stále spolu* (2014) – český dokument představující rodinu žijící v maringotce a karavanu – či *Captain Fantastic* (2016) – fiktivní film inspirovaný reálnými příběhy o rodičích vychovávajících své děti mimo konzumní společnost a její škatulky.

Téma života mimo konvenční společnost je v posledních letech poměrně populární. Je to proto, že jde o něco, co jakožto lidé žijící v běžné společnosti (více či méně alternativním způsobem) neznáme. Mnoho občanů touží po užším kontaktu s přírodou, ale nikdy se doopravdy neodhodlají k tak razantnímu kroku, jako je opuštění známého, komfortního prostředí. Právě mezi těmito lidmi, jejichž život je relativně unifikační (škola,

²³ „Tamtéž“

²⁴ SEDLÁŘ, Janek a Lucie, SEDLÁŘOVÁ. Seznam příběhů. In: *Žít lehce: Dokumentární příběhy ...lidí co žijí svůj sen* [online]. c2019-2023 [cit. 2024-01-11]. Dostupné z: <https://zitlehce.cz/seznam-pribehu/>.

práce, rodina), vzbuzují podobné snímky velkou zvědavost a touha po informacích, které jinak nemají kde načerpat.

Nicméně existují také případy, motivované z vnějšku. Jejich rozhodnutí je také vědomé, nicméně je zapříčiněno tlakem či donucením přicházejícím s vnějšími vlivy (ať už jde o těžké životní okolnosti, utlačování ze strany státu či jiných vyšších mocí a podobně). Ač jim tato podoba žití nemusí vyhovovat, nedostali od života dostatečně na vybranou a odchod z této svízelné situace je pro ně v daném čase nepředstavitelný či přímo nereálný. Tyto podmínky zobrazuje například soubor (opět důkladněji popsán v další části této práce) s názvem *Shelter* (2008–2010). Nizozemský fotograf Henk Wildschuter (1967) zde zachycuje druhy nelegálně postavených provizorních přístřešků vytvořených množstvím uprchlíků. Humánním způsobem tak dokumentuje jejich složitou situaci, kdy nedobrovolně musí žít mimo civilizaci.

Dokumentární projekt slovenské fotografky **Petry Bašnákové** (1997) s názvem *Born of Sand and Sun* (2023) zachycuje příběh jednoho kočovného národu nomádů – Beduínů – jež kvůli politické situaci byl nucen opustit svůj obvyklý styl života a usadit se. Troufám si říct, že jejich původní motivace žít a kočovat pouští byla vnitřní, poněvadž jim to bylo naprosto přirozené a pravděpodobně chtěli dál existovat tímto způsobem. Avšak dopady izraelsko-palestinského konfliktu je nátlakem přinutily ke změně životního stylu, a tak se motivace časem změnila na vnější, poněvadž byli donuceni ne svým přesvědčením, ale vnějšími okolnostmi. Tento projekt je však jedinečný tím, že zmíněná komunita neodchází z města do přírody, ale z divoké přírody – pouště – do méně rozlehlého území. V tomto představování jednotlivých forem stálého pobytu tak dle mého názoru zabírá specifické místo a bude rozebrán už zde.

Soubor byl na konci roku 2023 pod stejným názvem publikován také knižně a v první třetině roku 2024 byl vystaven v pražském Ateliéru Josefa Sudka. Kurátorka této výstavy, Lucia Sekerková Bláhová, popsala soubor těmito slovy: „Zobrazuje tradiční komunitu beduínů, postižených dopady palestinsko-izraelského konfliktu, který má za následek násilné odsouvání z jejich přirozeného prostředí Negevské pouště na periferii města. Napříč tomu, že se jedná o politicky citlivé téma, autorka k němu přistupuje až s překvapivým klidem a jemností, která se odráží v jejím přístupu k fotografování. Fotografie nezobrazují přímo násilí, působí klidným až kontemplativním dojmem, ale zároveň je z nich cítit všudypřítomnou nejistotu bytí.“²⁵ Krátce tak shrnuje důvody k ustálenému druhu života i autorčino pojetí.

Ta dokumentuje jak samotné členy komunity a jejich příbytky, tak okolní prostředí, ve kterém žijí. Fotografka netvoří pouze doslovný záznam prosté reality, snímky je proto potřeba číst mezi řádky. Zachycuje v nich jakousi rozpolcenost lidí, jejichž nomádští předci putovali Negevskou pouští a oni sami jsou teprve jednou z prvních generací, která se učí žít ustáleným způsobem života na jednom místě.

Jemné světlé barvy tvořené za pomoci analogového fotoaparátu dodávají záběrům snový nádech působící téměř až fantaskně a blouznivě. Přidávají však atmosféře na klidnosti. Jako by zachycovaly jakési „ticho před bouří.“ Moment, kdy všechno ztichne, ve vzduchu

²⁵ SEKERKOVÁ BLÁHOVÁ, Lucia. PETRA BAŠNÁKOVÁ – Born of Sand and Sun: 16. 2. — 21. 3. 2024. In: *Ateliér Josefa Sudka* [online]. 15.2.2024, slovenština (překlad vlastní) [cit. 2024-04-13]. Dostupné z: <https://www.atelierjosefasudka.cz/cs/vystava/born-of-sand-and-sun>.

je cítit dusno a nepříjemný pokoj v očekávání blízkého momentu prolomení, přinášející obrovské kapky hustého deště.

Bašnáková tak umožňuje vnímat pocit krásy i znepokojení ve stejném okamžiku. Svou jedinečnou schopností nacházet půvab v každodennosti bytí i na místech, kde je na první pohled zdánlivě *„jen chaos vycházející ze střetu tradičního kočovného života s výdobytky moderní doby,“* vytváří jedinečný dokument nenásilně zobrazující lidi odsunuté na pomyslný okraj. Autorka však *„k lidem, které na své pouti střetává, nepřistupuje jako k exotickým objektům, ale naopak zve diváky, aby byly svědky nejen dokumentování komunity, ale i upřímného zkoumání jejich způsobu života. Práce Petry Bašnákové ... je svědectvím o síle lidského ducha najít radost a klid, a to i na těch nejneočekávanějších místech.“*²⁶

Obr. 11. BAŠNÁKOVÁ, *Born of Sand and Sun*, 2023

²⁶ „Tamtéž“

Obr. 12. BAŠNÁKOVÁ, *Born of Sand and Sun*, 2023

Obr. 13. BAŠNÁKOVÁ, *Born of Sand and Sun*, 2023

4 ČESKÁ FOTOGRAFIE DOKUMENTUJÍCÍ STÁLÝ POBYT V PŘÍRODĚ

V České republice se v rámci fotograficky zaznamenávaných příběhů lze nejčastěji setkat s případy dobrovolných odchodů z civilizace kvůli frustrujícím přehlceným pocitům a touhám po svobodném pomalém životě v „divočině.“

Stálým obyvatelům přijdou jejich denní aktivity zcela běžné, a tak mnohdy nemají potřebu zaznamenávat své dny vůbec, anebo nikterak okázale jako něco mimořádného. Pokud mají fotoaparát, popřípadě kameru, dokumentují si převážně důležité události časem využívané k oživení vzpomínek, a tak se s nimi dá jen těžko setkat ve veřejném prostoru. Kdo tuto potřebu dokumentace a následné ventilace ale má, jsou lidé, kteří takto nežijí. Ať už se jedná o fotografy, dokumentaristy nebo spisovatele.

Jak již bylo dříve zmíněno (viz str. 26), věci, které jsou jiné, a pro člověka neznámé, v něm vzbuzují zvědavost a touhu po informacích. Osoby, jenž tímto stylem života nežijí, tak mají automaticky chuť tomuto, pro ně velice výjimečnému a neprobádanému tématu (které je navíc diametrálně odlišné od jejich nabytých zkušeností), porozumět. Přirozeně ho chtějí poznat a nějakým způsobem „zakonzervovat“ (ať už jako senzaci či motiv inspirace), aby se s ním následně mohli seznámit i ostatní. V Česku mezi tyto tvůrce určitě patří Janek Sedlář, Aleš Palán (společně s Janem Šibíkem a Johanou Pošovou), Eva Tománková a další.

Co se týče dokumentování, přístupy zpracování jsou téměř analogické – autoři mají veristické tendence, kdy se pomocí metod typických pro dokument snaží o zachycení reality se všemi jejími klady a zápory. Každý umělec má sice svůj rukopis, princip záběrů je však prakticky stejný. Opakujícím se jevem českých fotografů a dokumentaristů je převážně ilustrativní doslovná dokumentace – téměř ve všech souborech je věrně zobrazen člověk a jeho místa pobytu bez rozsáhlejších autorových kreativních zásahů.

4.1 Fotografické projekty

Do této kategorie spadají série videí či fotografií od jednoho autora, dokumentující více různých příběhů s podobnou tematikou.

4.1.1 Žít lehce

Poté, co se fotograf **Janek Sedlář** (1987) rozhodl pro trvalý odchod z urbanizovaného území, se s rodinou nejprve odhodlali k bydlení v karavanu. To spojil s intencí objíždět rodové statky a farmy – fotografovat, natáčet a jednotlivé příběhy sdílet s ostatními. Záměrem bylo vystoupit ze své sociální bubliny a získat jak pro sebe, tak i pro další zájemce hodnověrné informace od lidí, kteří žijí na samotě. Společně s manželkou Lucií se snažili vytvořit takový materiál, který by si sami přáli shlédnout předtím, než vykoučili do neznáma.

Začali tak pracovat na dokumentární sérii videí a fotografií *Žít lehce (od 2019)*. Nejprve vzniká deset příběhů o lidech žijících v souladu s přírodou. Úkolem doplňujících fotografií, jež vznikaly během natáčení, je ilustrovat epizody dlouhé zhruba od třiceti do šedesáti minut. Ty s sebou přináší důležité informace, duchovní témata, ale i záběry obyvatel

a okolní přírody. Pozorovatelským způsobem dokumentují jednotlivé osoby a jejich běžné aktivity v jim přirozeném prostředí, které se prolínají se záběry na přírodu z výšky, vznikající pomocí dronu. Pomalu plynoucí statické záběry korespondují s podstatou jejich každodenního prožívání. Jedná se tak o analogii odchodu za zvolna se táhnoucím časem a rozjímáním. Při sledování zdlouhavých repetitivních činností se lze zaposlouchat do protagonistova vyprávěného osobního příběhu vinoucího se filmem od začátku do konce. Na jeho pozadí se nepravidelně střídají záběry krajiny a prováděných aktivit s aktérovými video-portréty.

Časem se i sám autor stěhuje mimo civilizaci do Valašských kopců a svůj foto-video projekt nadále rozvíjí. K dnešnímu dni je jich dostupných téměř čtyřicet. Některé jsou věnované individuálním lidem, jiné párům nebo malým organizacím s podobným směřováním.

V roce 2021 publikuje knihu s názvem *Žít lehce – O lidech žijících v souladu s přírodou*. Ta je literární obdobou video-projektu.

Je potřeba podotknout, že všichni lidé navštívení v rámci projektového sledování mají nekonvenční způsob přemýšlení a života, ale nejsou to lidé z okraje společnosti. Jsou volnomyšlenkářsky založení, ale mají smysl pro zodpovědnost. Působí vzdělaně a rozumně rozpráví o životních filozofiích i přízemních tématech. V životních těžkostech se neutápí, ale s pozitivním nadhledem je konstatují jako holý fakt.

Autor do klipů (na rozdíl od knihy psané *ich-formou*) nepřidává žádný komentář ze své perspektivy ani osobní názor a nechává plně na obecnstvu, aby si vytvořilo subjektivní mínění. I tak ale ve filmu toto pozitivně znějící vyprávování, doprovázené záběry natáčenými v létě s pastelovými barvami a měkkým světlem, poněkud ubírá na konstruktivnosti, poněvadž dodává divokému způsobu života na přílišné romantičnosti. Přesto se autor snaží divákovi umožnit spatřit kromě kladů i na první pohled neočekávané či neviděné zápory – tvrdou dřinu, diskomfort a podobná úskalí.

Obr. 14. SEDLÁŘ, *Žít lehce – Jožka*, 2019

Obr. 15. SEDLÁŘ, *Žít lehce – Jadoli*, 2019

4.1.2 Raději zešilet v divočině

Podobným tématem jako Janek Sedlář se zabývá i český autor, novinář a publicista **Aleš Palán** (1965). Samotářskou realitu ukazuje bez příkras a idealizací v její surové podobě, posouvající projekt naopak do „temnějších“ rovin. Objemný svazek rozhovorů s obyvateli žijícími v šumavské přírodě byl vydán roku 2018 pod názvem *Raději zešilet v divočině – Setkání s šumavskými samotáři* (2018). Již název naznačuje možnost setkat se s radikálním odloučením některých šumavských solitérů, ale také s jejich neústupností a divokostí.²⁷ Na této publikaci společně s ním pracoval uznávaný český fotograf **Jan Šibík** (1963). Palán vytvářel a psal rozhovory a Šibík respondenty svým fotoaparátem dokumentoval.

Geneze knihy byla pozvolná. Díky jednomu rozhovoru s básníkem a samotářem Romanem Szpukem se dostává k dalším okolním podivínům žijícím v minimálním kontaktu s civilizací. Jeho kontakty se postupně rozšiřovaly a z cesty na jedno odpoledne se rozvinul dvouletý projekt. „*Bylo třeba samotáře vyhledat, vracet se a společným chozením a pitím získávat důvěru. Většina z nich nakonec na rozhovor přistoupila.*“²⁸ Vzniká tak osm kapitol o osmi rozhovorech. Všichni respondenti žijí poustevnický, v samotě, daleko od civilizace, v panensky čisté šumavské přírodě. V úvodu knihy autor píše: „*Moje prvotní představa, že novodobí poustevníci, za kterými jsem se vypravil, si jsou jaksí archetypálně podobní, vzala*

²⁷ PALÁN, Aleš. A pomáhá to? In: *Jako v nebi, jenže jinak: Nová setkání se samotáři z Čech a Moravy*. Praha: Prostor, 2019, s. 23-32. ISBN 978-80-7260-428-9.

²⁸ ŠRÁMKOVÁ, Jana. Pryč od civilizace i čtenářů: Aleš Palán přináší svědectví o životě utajeném v šumavských hvozdech. In: *Respekt.cz* [online]. 31.3.2018 [cit. 2024-04-13]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2018/14/pryc-od-civilizace-i-ctenaru>.

rychle za své. Jsou rozdílní, tak jako jsou rozdílní lidé žijící v jednom paneláku.“²⁹ Palán obecně pojednává o odlišnosti jednotlivých dokumentovaných a také jejich důvodech odchodu z civilizace. Tuto rozdílnost mistrně zaznamenává Šibík ve svých fotografiích. Z každého dokumentovaného číší jiná nálada, mimo jiného závislá i na hloubce vztahu, který mezi sebou autor a zkoumaný subjekt měli. Fotograf navíc musel čelit několika překážkám. Tou největší bylo poustevníky obývané prostředí zachytit tak, aby nebylo podrobně zachyceno konkrétní místo, kde přebývají. Někteří si to totiž nepřáli, ze strachu o ztrátu soukromí a anonymity. Jeden účastník dokonce autory požádal, aby nebylo zveřejněno jeho jméno, ani zachycena jeho tvář.

Šibík, či jeho partnerka **Daniela Matulová** (1989), která se společně s ním na knize podílela, se však s výzvami s přehledem popasovali. Autorství fotografií u konkrétních snímků není označené a díky jednotnému stylu dokumentace se nedá rozpoznat. Knihu tvoří barevné i černobílé snímky. Žádný vzorec, dle kterého by byly oba druhy rozmístěny, však není znatelný.

Jedná se o obrazy ilustrující konverzace mezi autorem a jednotlivými samotáři. Čtenář během pročítání rovnou vidí portrét zpovídaného, běžně prováděné činnosti nebo zátiší z jejich příbytku, díky kterým si vyřčené věty lépe spojí s konkrétní osobností. Kvalitní křídový papír se žlutým podtónem nechává vyniknout hloubce černobílých, i barvami hrajících fotografií. Intenzita černočerné tmy a celkový kontrast jako by diváka do publikace přímo vtahovali. Jedná se vsude o působivé obrazy, které se zdají být záměrně fotografované během jednoho dne. Palán v knize zmiňuje, že rozhovory vznikaly v roce 2017, ale i když se v průběhu času jednotlivé příběhy vyvíjely (některé se dokonce dynamicky změnily ještě, než stihla kniha vyjít), rozhodl se tyto transformace do rozhovorů nezahrnout. Nesledujeme tedy časosběrný dokument, nýbrž ilustrační materiál sloužící k probuzení imaginace. I přes omezený čas lze pozorovat záběry z několika situací na více místech.

Ať už se jedná o portréty stylizované či zachycené v momentálním okamžiku, detaily či zátiší, Šibík stylem sobě vlastním poutavým způsobem pracuje se světlem, optickou neostrostí a zajímavými úhly záběru. Dává vyniknout podstatným faktům a přináší s sebou emoce. Klasický způsob dokumentace, který by se v tomto případě dal nazvat sociálním dokumentem, je pro tuto knihu zásadní. Mnoho z publikovaných snímků s sebou přináší větší estetickou hodnotu, ta však nebrání ve vnímání reality odehrávající se před objektivem. Navíc v rámci jedné kapitoly je obsaženo zhruba deset fotografií, které jsou navzájem zkombinovány tak, aby dodaly ucelenou představu o skutečné tvrdé realitě, která je však pro šumavské poustevníky ve spoustě věcí přínosná.

²⁹ PALÁN, Aleš. Ze světa lesních chýší a maringotek. In: PALÁN, Aleš. *Raději zešílet v divočině*. 5. Praha: Prostor, 2019, s. 13-18. ISBN 978-80-7260-435-7.

Obr. 16. ŠIBÍK, *Dáša Macháčková (Raději zešilet v divočině)*, 2018

Obr. 17. ŠIBÍK, *Roman Szpuk (Raději zešilet v divočině)*, 2018

Obr. 18. ŠIBÍK, *Klišíkovi (Raději zešilet v divočině)*, 2018

Obr. 19. ŠIBÍK, *Martina Kyselová (Raději zešilet v divočině)*, 2018

Kniha se stala velice populární a pro obrovský zájem se dočkala pěti vydání. Samotný autor netuší, proč zrovna tato publikace společností tak moc zahýbala. Příběhy z téměř utopického prostředí doplněné snímky dokládajícími, že se jedná o existující jedince, nastavují společnosti zrcadlo. Dozvídáme se tak něco nejen o nich, ale i sami o sobě.

Po velkém úspěchu s nečekaným ohlasem ho začalo kontaktovat množství lidí s informacemi o jiných „podivínech“ žijících v odlišných částech České republiky. Palán se tak po nějaké době rozhodl pro zpracování knížky druhé – *Jako v nebi, jenže jinak* – *Nová setkání se samotáři z Čech a Moravy* (2019). Zachoval formu osmi dialogů, v nichž zpovídá české a moravské samotáře. Hledal však něco nového. Sháněl se po lidech, kteří by byli něčím invenční a jedineční. Tentokrát tedy tvořil o jedincích, jež sice žijí v přírodě, ale dokáží fungovat i ve společnosti.

Šibíkův fotografický rukopis zůstal ponechán samotářům ze Šumavy a fotografickou ilustrátorkou se stala **Johana Pošová** (1985). Nové pojetí knihy, která se se svým (oproti předchozí knize zdvojnásobeným) množstvím snímků dá považovat za fotografickou publikaci, je patrné. Všechny fotografie doplňující rozhovory jsou tentokrát černobílé, jen úplný začátek a konec knihy je vytvořen z několika dvoustran plných barevných snímků krajiny.

Obr. 20. POŠOVÁ, *Jako v nebi, jenže jinak* 1, 2, 3, a 4, 2019

Z fotografií je opět cítit silná atmosféra a divák si tak je při čtení schopen vychutnat jedinečné záběry zachycující efemérní podstatu konkrétních postav. Změna papíru (tento je čistě bílý, polomatný) však zapříčinila, že černá barva zde není tak intenzivní a záběry nepůsobí tak hluboce jako u předchozí knihy. Celková nálada se tentokrát nejeví tak

pochmurně a vážně. Text působí odlehčeným dojmem a fotografie (možná i díky méně intenzivní černé) tomu napomáhají. Její fotosekvence tak narozdíl od Šibíkovy vypráví příběh radosti a existence ve spokojenosti.

Přestože fotografie jsou téměř v celé knize černobílé, v porovnání s první knihou nepůsobí ani zdaleka tak temně a pošmourně. Je otázka, zdali je to rukopisem fotografky, odlišnou kvalitou papíru nebo změnou typu lidí. Pošová, jenž v dokumentování pro tuto knihu nebyla nijak omezena, se zaměřuje převážně na polocelky a celky. Fotografuje krajinu, zvířata a vše, co napomáhá porozumět jednotlivým samotářům. Šibík se naopak zaměřuje na portrét a polodetail a používá velkou hloubku ostrosti. Navíc z dosavadní tvorby uznávaného českého fotoreportéra je možné usoudit, že jím dokumentovaná témata často působí seriózním a poněkud zasmušilým dojmem.

Je tak velice zajímavé sledovat, jak rukopis autora dokáže ovlivnit daný příběh. Oba fotografové tvoří klasický sociálně zaměřený dokumentární záznam a oba bez (na jednotlivých záběrech viditelného) předpojatého narativu dokumentují podobný typ lidí. Přesto při procházení knihy a zaměření se pouze na vizuální záznam každá z nich působí jinak.

Obr. 21. POŠOVÁ, *Anděl (Jako v nebi, jenže jinak)*, 2019

Obr. 22. POŠOVÁ, Zdeňka Sátora (*Jako v nebi, jenže jinak*), 2019

Obr. 23. POŠOVÁ, Karin Kocumová (*Jako v nebi, jenže jinak*), 2019

4.2 Dokumentované příběhy

Tato kategorie na rozdíl od předešlé zahrnuje jeden příběh (člověka nebo rodiny) dokumentovaný z více různých stran, větším množstvím fotografií nebo filmařů. Česká republika jich nemá mnoho, a tak jsem vybrala dva u nás nejvíce medializované případy, které se dostaly do povědomí širší společnosti.

4.2.1 Mlčochovi

Rodina tvořená dvěma rodiči a devíti dětmi žijící svérázným životním stylem v šumavské přírodě. Všichni bydlí pohromadě v několika maringotkách stojících na zelené louce. Otec Petr je inženýr kybernetiky a matka Simona doktorka filozofie. Oba pochází z Prahy, odkud se zhruba před třiceti pěti lety na popud otce pomalými krůčky přesouvali čím dál více na okraj mimo město, až skončili sami mimo civilizaci uprostřed panenské přírody. Zimní měsíce zase tráví společně v karavanu ve Španělsku.

Svých devět dětí vychovávají bez televize, počítače i bez tekoucí vody. Jejich vzdělání probíhá formou domácí výuky s pravidelným přezkušováním ve škole. Vysokoškolsky vzdělaní rodiče se své potomky snaží vést ke svobodě, souznění s přírodou a mají snahu je uchránit před škodlivým vlivem konzumní společnosti.³⁰

Kolem roku 2009, kdy se jejich příběh dostal poprvé na světlo veřejného světa, vyvolal v české společnosti poměrný rozruch. Mohl za to dokumentární cyklus Televize Barrandov, zabývající se různými podobami lásky, s názvem *České Milování* (2009). V půlhodinové epizodě s názvem *O lásce na čtyřech kolech* (2009) se Mlčochovi publiku představili vůbec poprvé. Na této konkrétní epizodě mimo jiné spolupracovala také režisérka a scénářistka **Eva Tomanová**.³¹

Ta se s rodinou seznámila v roce 2002 přes společnou známou. Postupně si získala jejich důvěru a tu prohlubovala dalších dvanáct let. Deset z nich si připravovala půdu pro chystaný dokument, který s nimi natáčela dva roky.

V roce 2014 vydala dokumentární film *Stále spolu*. Ten v 75 minutách představuje rodinu a její styl výchovy a fungování. Nejprve ukazuje jejich život v České republice a následně odjíždí karavanem do Španělska, kde přebývají ve „volné přírodě“ pod dálničním mostem. Film funguje na bázi pozorování, kdy nechává diváka nahlédnout do běžného chodu rodiny a sleduje její fungování. Nechává protagonisty o sobě a svých myšlenkách nahlas mluvit do kamery, kromě matky a otce však nekomunikuje téměř nikdo. Děti působí zakřiknutě a nechťejí se vyjadřovat. K vidění je tak v teorii velmi idylicky znějící koncepce života soudržné rodiny, pobývajících daleko od veškerého konzumu. Po shlédnutí celého snímku, kdy je možné konkrétní rodinu blíže pozorovat, však začínají vyvstávat otázky a pochybnosti. Otec Petr by v ideálním světě mohl být vnímán jako člověk s ideály a sny, které považuje za to nejlepší pro svou rodinu a děti. Nicméně na obrazovce lze vidět pedantního muže, jenž je doslova hlavou rodiny – v rodinném kruhu má velkou autoritu a rozhoduje zcela o všem.

³⁰ TOMANOVÁ, Eva. *Stále spolu*. In: *Aerofilms.cz* [online]. [2006]. [cit. 2024-01-28]. Dostupné z: <https://www.aerofilms.cz/stale-spolu/#>.

³¹ Její rok narození není veřejně dohledatelný.

Autorka tvrdí, že ona sama je pouhým nestranným pozorovatelem a předkládá společnosti reálný a ucelený obraz v podobě veristického dokumentu s naturálními prvky.³² Ve filmu samotném nezaznívá žádný komentář z její strany. Situace nikdo zvenčí nepopisuje ani nekomentuje a nechává za sebe mluvit činy dokumentovaných protagonistů. Získáváme tak pocit důvěry v zobrazované a věříme, že vidíme skutečný záznam plně odpovídající realitě. I přes autorčin v pozdějších rozhovorech vyřčený nesouhlas s odehrávajícími se momenty umožňuje pozorovateli, aby si vytvořil názor sám.

Podstatná zpráva, kterou s sebou právě tento snímek přináší, je mezi dokumenty o pobytu v přírodě jedinečná. Ukazuje, že čisté, ušlechtilé ideály vedené s dobrými úmysly někdy nemusí stačit a že ze vznešených záměrů se mohou s postupem času stát jejich karikatury.

To všechno nechává diváka pozorovat film, jenž byl k vidění v kinech, na festivalech i v rámci jiné distribuce. Návštěvnost byla vysoká a shlédla ho spousta lidí. Nevídaně zarezoval v české společnosti a není se proto co divit, že odezva byla obrovská.

Obr. 24. TOMANOVÁ, *Stále spolu*, 2014

Je pozoruhodné sledovat, jakým způsobem dochází k vnímání a získávání informací, když se obraz hýbe a je k němu přidán zvuk. A také jak se člověku utváří názory, pokud v rámci něj pozoruje okolnosti a poslouchá myšlenky, se kterými nesouhlasí, nebo mu přijdou bizarní.

Pokud bychom totiž nic z výše zmíněných materiálů neměli a poprvé se s rodinou setkali na fotografiích **Ester Jove Soligue** (1978), viděli bychom pouze rodinu, která nežije v blahobytu, ale zato žije jednoduše, v harmonii společně s ostatními členy domácnosti.

³² VESELOVSKÝ, Martin. *Interview*. Internetová televize, DVTV. 18. května 2015, 11:54. Dostupné také z: <https://magazin.aktualne.cz/video-cesi-ziji-s-deviti-detmi-v-chatcich-na-sumavske-louce/r~d4241af4f8b911e498af002590604f2e/>.

Nedá se však vyloučit, že je za to zodpovědná nejen absence zvuků a pohybů, ale také jemná, a přesto živá barevnost fotografií a do souboru autorkou pečlivě vybrané situace.

Ester, fotografka původem ze Španělska, se věnuje dokumentární fotografii a fotožurnalistice. Ve své osobní práci zkoumá komunity, které volí odvážný a nekonvenční způsob života. Mlčochovy dokumentovala převážně při jejich pobytu ve Španělsku, v rámci projektu *Somewhere In Between* (2012), ale i v České republice na jejich šumavském pozemku. Její fotografie byly o dva roky později také využity k ilustraci filmu *Stále spolu*.

Jedenáctičlennou českou rodinu zachycuje na snímcích v momentálních situacích bez snahy o upoutání jejich pozornosti. Na nich je k vidění dětská hra, práce starších, řešení hygieny, nebo místa pobytu. Soubor je přirozeně doplněn také několika portrétními fotografiemi, jenž přímým čelním pohledem zobrazují konkrétní postavy.

Obr. 25. SOLIGUE, *Somewhere In Between* 1, 2, 3, a 4, 2012

Není jednoznačně pravdivé tvrzení, že s absencí zvuku a pohybu přicházíme o skutečné pozadí tohoto příbuzenstva. Při pozorném zkoumání fotografií lze odhalit ztrhané, mračící se tváře jakoby ztracené ve svých vnitřních světech. Z toho můžeme usoudit, že co se na první pohled zdá být volnomyšlenkářskou rodinou radostně prožívající momenty volnosti a svobody mimo civilizaci, je vyvolané technickou stránkou snímků tvořenou jemnými barvami a jistou „měkkostí.“ Je pozoruhodné, že Soligue dokáže pouhým obrazem zachytit podobnou atmosféru a energii probíhající v úzkém příbuzenském kruhu obdobně, jako to dokázala Tomanová ve *Stále spolu*.

Obr. 26. SOLIGUE, *Somewhere In Between*, 2012

Druhou fotografkou je **Nguyen Phuong Thao** (1972). Jedná se o Vietnamku od roku 1990 žijící v Česku, v dnešní době se věnující převážně fotografování celebrit a politiků.

Od roku 2012 tvoří fotografie pro časopis Reflex. Ke článku *Ráj nebo vězení?* (2015), jenž v roce 2015 vyšel v sedmém čísle časopisu Reflex, vytvořila sérii snímků této nevšední rodiny, v marigotkách na jejich pozemku. Jedná se o vizuálně tvrdší záznam než od Ester Jove Soligue. Ať už mluvíme o stylu úpravy, křiklavosti barev či bezútěšně působícím prostředí domova – nedomova, jenž není nijak udržované ani uspořádané. Zvýšená saturace a převládající zelené a fialové tóny zvyšují jistou znepokojivost fotografií. Ty nejsou tak „měkké“, jako v předchozím případě – naopak jakoby se „zostřily.“ Opět je možné shlédnout neveselé unavené prázdné výrazy, tentokrát se však dají zahlédnout i smějící se děti a usmívající se rodiče. Což vede k zamyšlení a připomenutí faktu, že matka i otec dělají pro své děti z jejich pohledu to nejlepší. Přes všechny problémy, s kterými se jejich potomci v následném životě mohou potýkat, rodiče dělají vše pro to, aby je vychovali dle svého nejlepšího vědomí a svědomí.

Obr. 27. NGUYEN, *Bez názvu (Ráj nebo vězení?)*, 2015

4.2.2 Mira Ahimsa

V České republice se pohybuje další osoba, jejíž působení v přírodě a životní styl vymykající se tomu běžnému vedl několik lidí k potřebě ho zdokumentovat. Mira Ahimsa žije již více než deset let s minimem peněz, bez majetku a domu, jen v souladu s přírodou. Nikdy nechodil do práce a ani s tím nikdy nehodlá začít. Jeho životní filozofie je taková, že chce žít tak, aby za sebou nenechával žádnou eco stopu. Nazývá to „bezekostopový životní styl“³³ a projevuje se například tím, že nekupuje nové věci a nevyužívá nic baleného. Všechno, co používá, je tak buď už jednou použité, pochází čistě z přírody anebo z odpadu.

V roce 2016 se objevil v dokumentu České televize s názvem *Nedej se!* Jemu věnovaná epizoda s názvem *Jak najít nulu* byla vytvořená českým režisérem a scénáristou

³³ SMLSAL, Matěj. *VIDEO: Mira žije v souladu s přírodou. Chodí po Praze nahý, bydlí v křoví*. Online. In: iDnes.cz. 7.12.2017. Dostupné z: https://www.idnes.cz/xman/styl/mira-zije-v-souladu-s-prirodou-chodi-po-praze-nahy-bydli-v-krovi.A171206_212217_xman-styl_fro_ [cit. 2024-01-26].

Ivo Bystřičanem (1980). Ahimsa tou dobou žil ve stanu v Pražském lese a zkoumal, zda jde žít bez jakékoliv ekologické stopy, takzvaně „na nule.“³⁴ Pořad diváka provází několika mužovými dny a ukazuje, jak tento způsob života funguje – představuje místa, kde nejčastěji pobývá, koupe se, nebo vybírá odpadky z kontejnerů. Dokument dále odhaluje záběry z komunity Rainbow nebo akcí *Free Hugs*, *World Naked Bike Ride Prague 2016*, jichž se společně účastní. V této epizodě lze shlédnout strohou dokumentaci bez hudby, umělé estetizace života mimo společenské konvence nebo komentářů určujících názor autorů. Jediným mluveným slovem je to Ahimsovo. Ten však pouze popisuje své momentální počínání a životní myšlenku, eventuelně zodpovídá nemnoho kameramanových upřesňujících dotazů.

Ve stejném roce ho zvěčnila i **Eva Fornálová**, když pro deník Blesk.cz připravila článek *Naháč Mira Ahimsa chce svléknout Prahu: Přípravy na nahou cyklojízdu vrcholí* (2016). Šlo o propagační materiál k chystané akci *World Naked Bike Ride Prague 2016*. Nudistická cyklistická akce byla nápadem dokumentovaného muže a záběry z ní byly použity i v již zmíněném dokumentu. Je však patrné, že fotografie sloužily pouze jako ilustrační záběry a autorka neměla zapotřebí vytvořit umělecké dílo. Je předpokladatelné, že bulváru jde o senzaci a bizarnost, a proto článek láká čtenáře už svým názvem, ve kterém okatě zmiňuje kontroverzní téma – nahotu. Ta je ze stejného důvodu zobrazena i na fotografiích, které se stejně jako text samotný, zdají být poměrně prvoplánové. Autorce jde převážně o ukázání obnaženého muže a je zřetelné, že dokumentování probíhalo jako rychlé, rutinní cvakání několika ilustračních snímků k textu a nešlo o fotografování s kreativním nápadem.

Pokud by fotografie stály samy o sobě, dalo by se prohlásit, že jde o vcelku povedený amatérský soubor, jenž však o osobě neprozrazuje zcela nic podstatného. V kombinaci s textem se každopádně z muže, který chce žít s čistou duší v souladu s přírodou, stává karikatura, ze které zbývá jen slovo nahota.

Obr. 28. FORNÁLOVÁ, *Bez názvu (Naháč Mira Ahimsa chce svléknout Prahu)*, 2016

³⁴ *Jak najít nulu*. In: Nedej se! [televizní pořad]. TV, ČT2, 18. září 2016, 10:50. Dostupné také z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1095913550-nedej-se/416235100161006/>.

Obr. 29. FORNÁLOVÁ, *Bez názvu (Naháč Mira Ahimsa chce svléknout Prahu)*, 2016

Druhým autorem dokumentujícím tohoto nevšedního muže byl **David Těšínský** (1990) – fotograf zabývající se převážně reportáží a dokumentováním témat z okraje společnosti, jako je třeba alkoholismus v Grónsku, exorcismus v Etiopii, portréty sériových vrahů z Ukrajiny a mnoha dalších.

Série *Alternative Ways of Living (Czech Republic/Romania)*, z roku 2017, byla vytvořena magazínem *Youth Time*, kde byla v online verzi také publikována. Dokumentuje v ní příběh několika lidí žijících alternativním způsobem života – například protagonista Petr, kterému se kromě Ahimsy věnuje nejvíce, nevěří filosofii konzumu, i přestože má finanční prostředky, nevyužívá je a bydlí v komunitě žijící se pouze potravinami z popelnic. Těšínský následně fotografuje na setkání Rainbow Gathering v Rumunsku, kterého se oba aktéři účastní.

Na rozdíl od Evy Fornálové a jejích „nahatých fotografií“ si uvědomuje hlubší podstatu jeho povahy a životního stylu. Společně se tak vydávají do polí a na skály, čímž se snaží poukázat na mužovu divokost a svobodu. Přestože se inscenované fotografie zdají být mírně naddimenzované a přehnané, fotografovi se podařilo věrně zachytit dvě Ahimsovy polohy. Na působivém dramaticky nasvětleném obraze se jeví téměř jako nadpřirozený lesní tvor. Jako by Těšínský ztělesnil tvrdého samotářského ducha přírodního stylu života. Naopak v ukázce z Rainbow Gathering se z něj v obklopení podobně smýšlejících lidí stává hravý člověk plný radosti ze života.

Obr. 31. TĚŠÍNSKÝ, *Alternative ways of living (Czech republic/ Romania)*, 2017

Obr. 30. TĚŠÍNSKÝ, *Alternative Ways of Living (Czech republic/ Romania)*, 2017

Matěj Smlsal (1991) byl dalším člověkem, který považoval za vhodné tohoto muže zachytit. Tentokrát se však nejedná o fotografický počín. V roce 2017 ho představil široké veřejnosti pomocí videa a rozhovoru na webových stránkách deníku iDnes s názvem: *Mira žije v souladu s přírodou. Chodí po Praze nahý, bydlí v křoví*.³⁵ Bylo to zhruba rok a půl po natáčení výše zmíněného dokumentu, tudíž je patrný Ahimsův životní posun. V tu dobu žil v Šáreckém údolí na Praze 6 v příbytku ze staré plachty schovaném v křoví a nejraději byl nahý, poněvadž nudismus a naturismus považoval za léčebnou cestu k přijetí sebe samého. Nejen z názvu, ale i z reportáže samotné lze poměrně jednoduše pochopit, že na rozdíl od dokumentu České televize jde reportérovi hlavně o senzaci a čtenost jeho článku. I přesto nám opět umožňuje nahlédnout do jeho života a poslechnout si pokračování jeho příběhu.

V Šáreckém údolí ho zdokumentoval také **Jakub Deml**³⁶, jenž roku 2018 vytvořil několik fotografií ke článku *Mira žije v souladu s přírodou, chodí v Praze nahý*³⁷ pro internetový deník Mzone. Přestože název článku, podobně jako u toho od Evy Fornálové, opět sází na tabuizované téma nahoty, fotografický přístup se velice liší. Ačkoliv je zde Ahimsa zcela nahý, fotografie nepůsobí explicitně a s čistotou a jemností poukazují na jeho naturální podstatu. Deml se rozhodl pro záznam běžných činností v přirozeném prostředí, zůstává tak v šáreckých lesích a loukách. Scény nejsou uměle postavené a nepůsobí tak kostnatě a nepřirozeně. V porovnání s již zmíněnými dvěma fotografy tato realistická dokumentace dodává nejméně zkreslenou představu o podivuhodném životě daného muže. Snímky lahodí oku. Deml se zhostil role fotografa s grácií a zachytil skutečnost bez jakékoliv obskurní karikaturnosti.

Obr. 32. DEML, *Bez názvu (Mira žije v souladu s přírodou, chodí v Praze nahý)*, 2018

³⁵ SMLSAL, Matěj. *VIDEO: Mira žije v souladu s přírodou. Chodí po Praze nahý, bydlí v křoví*. Online. In: iDnes.cz. 7.12.2017. Dostupné z: https://www.idnes.cz/xman/styl/mira-zije-v-souladu-s-prirodou-chodi-po-praze-nahy-bydli-v-krovi.A171206_212217_xman-styl_fro [cit. 2024-01-26].

³⁶ Rok jeho narození není veřejně známý.

³⁷ *Mira žije v souladu s přírodou. Chodí v Praze nahý*. Online. In: Mzone. 2018. Dostupné z: <https://www.mzone.cz/mira-zije-v-souladu-s-prirodou-chodi-v-praze-nahy/>. [cit. 2024-04-11].

Obr. 33. DEML, *Bez názvu (Mira žije v souladu s přírodou, chodí v Praze nahý)*, 2018

Obr. 34. DEML, *Bez názvu (Mira žije v souladu s přírodou, chodí v Praze nahý)*, 2018

Poslední zobrazenou fotografii **Mira Ahimsa** (1978) použil na obálku své autorské knihy *Hledač pravdy – zážitky divokého jogína* (2023), v níž popisuje svůj životní příběh a sdílí filosofické a spirituální myšlenky. Publikace pojednává o hledání cesty, univerzální pravdy a míru. Současně s tím zde uzavírá své pětileté působení v Šárce, které bylo na jeho počátku zachyceno Matějem Smlsalem a později Jakubem Demlem.

Tento osobní šárecký experiment s názvem *Experience 5 let v Šárce* trval od října roku 2017 do ledna 2023. Jak bylo popsáno již dříve, žil na Praze 6 v Šáreckém údolí a bydlel v křoví v příbytku z nalezených igelitových plachet. Důvodem, proč neodešel pryč z Prahy do „opravdové“ přírody bylo, že ve městě měl možnost poznávat nové lidi a chodit na zajímavé akce a přednášky. Své obydlí si tajně střežil a za celých 5 let ho tam nikdo neobjevil.

Z veškerých popisů jeho životního stylu by se dalo velmi jednoduše usoudit, že nevlastní žádný fotoaparát, jímž by si zvěčňoval každodenní, pro něj podstatné momenty, nebo, že by pro něj nějaké dokumentování bylo vůbec podstatné. Ovšem opak je pravdou. Jak sám píše v článku na svém blogu: „*Někdo by mohl člověka za vybírání popelnic odsoudit, ale ... lidé začnou často přehodnocovat, když vidí, jak drahá elektronika se například v bohatších částech Evropy vyhazuje ... Na funkční foťáky i s nabitou baterií a paměťovou kartou jsem byl zvyklý již v přímořských letoviscích, ... mám z toho pocit, že někteří turisté si koupí foťák jen na dovolenou a po nahrání fotek do počítače ho vyhodí. ... Když už jsem měl potřebu si například nějakou životní etapu zaznamenat, foťák jsem používal a potom ho předal dál nebo ho zas vrátil kde ho našel.*“³⁸ Jedná se tak o prvního obyvatele přírody, jenž v ní na jednom místě trvale setrvává a svůj život dokumentuje a fotografie následně veřejně sdílí. Některé z těchto snímků můžeme nalézt právě v knize *Hledač pravdy*. V ní jsou nejenom autorské fotografie, ale také záběry jiných tvůrců, kresby či obrazy. Jediná Ahimsova fotografie týkající se *Experience 5 let v Šárce* zobrazuje výhled z jeho přístřešku. Pohled tak, jak ho nikdo jiný nezaznamenal a ani nemohl, poněvadž se jedná o výhled ze „stanu“ z úhlu, který vidával jedině sám autor.

³⁸ AHIMSA, Mira. *Zkušenost bezekostopového životního stylu*. Online. In: Blogspot.cz. 25. 4. 2017. Dostupné z: <https://miragranada.blogspot.com/2017/04/zkusenost-bezekostopoveho-zivotniho.html>. [cit. 2024-01-26].

Obr. 35. AHIMSA, *Bez názvu*, 2017–2023

Ahimsovy autorské snímky prezentují pro něj podstatné vzpomínky. Dalo by se říct, že jím vytvářené fotografie jsou pro něj především památkou, uchováním záležitostí, na které by jinak snadno zapomněl. V jeho subjektivním dokumentu jsou k vidění převážně místa, na nichž pobýval a podoba jeho příbytků, ale také přátelé a další pro něj důležité lidé. Jedná se tak o první dokumentární soubor zachycující pobyt v přírodě formou osobního dokumentu, na čemž se podepisuje fakt, že Ahimsa je autentický obyvatel krajiny, zatímco fotografové jako Šibík, Pošová nebo Soligue si od dokumentovaných udržují určitý odstup. Ve svých fotografiích totiž, na rozdíl od Ahimsy, prezentují styl života, jež jim není vlastní a tvoří je se záměrem edukovat běžnou veřejnost, které je tento způsob žití také cizí.

Fotografie různých typů přístřešků se podobají souboru *Shelter* od Henka Wildschuta, zabývajícím se dokumentací imigrantů žijících v ilegálních uprchlických táborech. Fotografie s modrou plachtou uvázanou mezi stromy (viz Obr. 36.) ukazuje přesně takový přístřešek a je zachycena zcela identickým stylem využívaným ve Wildschutově projektu. Avšak kontext těchto snímků nemůže být odlišnější. Zatímco uprchlíci v přístřešcích bydlí, protože nemají na výběr a čekají zde na cestu za lepším životem, Ahimsa v nich přebývá právě proto, že na výběr má a již si zvolil.

Obr. 38. AHIMSA, Bez názvu, 2000–2023

Obr. 37. AHIMSA, Bez názvu, 2000–2023

Obr. 36. AHIMSA, Bez názvu, 2000–2023

5 ZAHRANIČNÍ FOTOGRAFIE DOKUMENTUJÍCÍ STÁLÝ POBYT V PŘÍRODĚ

Kapitola věnovaná tomuto typu snímání se zabývá fotografiemi vznikajícími mimo území České republiky. Tuto oblast dále nerozděluji a v potaz by tak mohlo být bráno veškeré území za českými hranicemi. V této práci jsou však zmíněni pouze autoři ze Spojených států Amerických, Polska, Nizozemska a Ruska.

Na rozdíl od zmíněných příkladů fotografie z českého prostředí se zahraniční fotografie jeví více rozmanitě. Je to z toho důvodu, že při srovnání České republiky se zbytkem světa dochází ke značnému nepoměru v závislosti na počtu obyvatel žijících mimo společensky zaběhnuté konvence, i fotografů, kteří je dokumentují. Pestrost cizokrajných souborů lze vnímat především v kombinaci jednotlivých fotografických žánrů. Autoři v této práci se zaměřují na formu sociálního dokumentu, kdy vzniká záznam, ve kterém jsou hlavním motivem lidé a jejich postavení ve společnosti.

Dříve zmíněné české projekty jsou tvořené převážně (dalo by se říci sociálním) dokumentem klasického rázu, poněvadž jsou orientovány převážně na věrný záznam skutečnosti tak, aby byly jasně čitelné. V kontrastu s nimi dávají světové fotografické cykly více vyniknout formě projektů a využívají stylizace, portrétů nebo rezignují na dokumentaci samotných lidí a jejich pobyt v přírodě představují formou příbytků. Poprvé se lze také setkat se záznamem formou autoportrétu.

5.1 Chris McCandless

Příběh **Chrise McCandlesse** (1968–1992) je notoricky známou, dalo by se říct, že přímo kultovní výpovědí mladíka s divokou duší.

Poprvé se o něm zmínil **Jon Krakauer** (1954) ve svém článku pro časopis *Outside* zveřejněném v roce 1993, kdy v několikastránkovém zamyšlení pátral po skutečném příběhu mladého dobrodruha. V roce 1996 ho následovala podrobnější, obsáhlejší kniha *Into the Wild*, jež byla roku 2007 zfilmována. Krakauerovo vyprávění a stejnojmenný film společnost neskutečně zaujaly. Dílo bylo doprovázeno reálnými citáty a natáčelo se dokonce na skutečném místě vzniku příběhu. Pokud v pozorovateli i v průběhu sledování stále zůstává mnoho nevyřešených otázek, je možné, že se o příběh začne více zajímat poté, co se na závěr filmu objeví i skutečný portrétní snímek zachycený samotným McCandlessem na jeho vlastní fotoaparát.

Pocházel z dobře situované kalifornské rodiny. Filozofie McCandlessových byla postavena na konzumerismu a materialismu, s nímž se mladý Chris neztotožňoval. Rozhodl se tak vandrovat Spojenými státy a nepřipoutat se k žádnému místu. Během svého putování si vytvořil tulácký pseudonym **Alexander Supertramp** a po dvou letech v pohybu se vydal žít do divoké aljašské přírody. Tam našel opuštěný starý autobus, jemuž přezdíval *Magic bus*, ze kterého se rozhodl udělat provizorní domov. Vzhledem ke svým nulovým zkušenostem s pobytem v divoké přírodě, velice podceněné přípravě a nevlídnému počasí ze začátku velmi trádal. S příchodem jara se však obstarání jídla stávalo snazším a on získal volný čas k procházkám, čtení a fotografování. Tři měsíce po příchodu do divočiny nevědomky pozřel jedovatou rostlinu a na následky otravy, po 113 dnech pobytu, umřel.

O jeho působení zde se lze dozvědět pouze z jeho deníku, vedeného velice stručnou formou. Dále je ale také možné čerpat z několika kusů papíru, jež jsou popsány vzkazy nebo citáty a rovněž i z autorských fotografií. Pět exponovaných filmů bylo společně s deníkem a jeho rozkládajícím se tělem odvezeno vojáky téměř tři týdny po jeho smrti.³⁹

Z veřejně dostupných obrazových záznamů lze usoudit, že malá zásoba filmů, jejichž počet snímků je omezen, se stala příčinou k zaznamenávání převážně pro něj podstatných předmětů a zážitků. Materiálem bylo nutno šetřit a logicky tak lze usoudit, že vytvořené fotografie mu stály za to je zaznamenat. Svou fotografickou tvorbu zasvětil dokumentování sebe, svého obydlí nebo jídla – mezi fotografiemi tak lze najít spoustu zdokumentovaných mrtvých zvířat. Ta jako by se pro něj stala posvátným artefaktem. Nejen že se s nimi zvětšil jako s trofejemi, ale dokumentoval i je samotné. Tito tvorové se stali jeho potravou, která hrála nadmíru důležitou úlohu v jeho životě v divočině. Pokud našel jedlé rostliny, nebo něco ulovil, vždy si poznačil do deníku, o co konkrétně se jednalo a kolik toho bylo. Nezřídka se stávalo, že se jednalo o jediný zápis z celého dne. Tak podstatnou se pro něj možnost stravy stala.

Četnost autoportrétů o jeho pobytu také vypovídá. Dokumentoval se nejen s jídlem, ale i s puškou nebo jen tak. K tomu hojně využíval samospouště, díky níž je důkladně zdokumentovaná proměna jeho podoby. Zpočátku vitální mladý muž zarůstá, hubne a slábne. Přesto působí šťastně, na většině fotografií se usmívá a viditelně se zlepšuje ve svých zálesáckých dovednostech.

Jedná se o snímky, které autor nikdy neviděl. Během svého dobrodružství se totiž nikdy nedostal k tomu, aby je vyvolal. Nikdy neměl šanci někomu prozradit důvod tvorby svého soukromého dokumentu, a tak můžeme jen klást otázky a sami si na ně odpovídat.

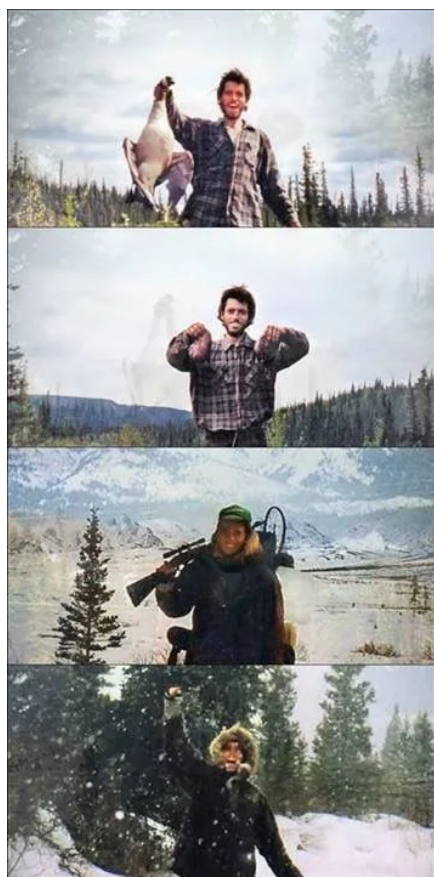
Proč fotografoval tak, jak fotografoval? Proč vůbec dokumentoval svůj život mimo civilizaci? Po nastudování jeho příběhu je zřejmé, že hlavně proto, že byl na sebe pyšný. Během dětství a dospívání nezískal žádné zkušenosti s tímto způsobem bytí. Proto musel cítit hrdost na to, kde je, jak se tam dostal a co tam dělá. Moje domněnka je taková, že fotografie využíval jako prostředek k uchování vzpomínek. Možná je později plánoval ukázat jemu blízkým lidem (poněvadž konkrétnější zážitky a niterné myšlenky si pro sebe psal do deníku), anebo měly posloužit jako ilustrace právě k těmto zápiskům.

Existuje však jedna fotografie, jejíž příběh lze konstatovat téměř s jistotou. Na fotografii níže (viz Obr. 39.) je zachycen moment, kdy už věděl, že se blíží jeho konec a že ze svého přírodního vězení nevyvázne živý. Na vytrženou knižní stránku obsahující úryvek z básně *Robina Jeffersona* s názvem *Wise Men in Their Bad Hours* napsal: „Měl jsem šťastný život a děkuji Pánu. Sbohem a Bůh žehnej všem!“ S tímto nápisem v jedné ruce a s druhou mávající se následně vyfotil. Šlo o poslední fotografii na filmu, z čehož lze odvodit, že fotografie sloužila k rozloučení se s okolním světem.

³⁹ KRAKAUER, Jon. Death of an Innocent. *Outside: Exclusive Report: Lost in the Wild*. Boulder, Colorado, 1993, 16(1), 23-32. ISSN ISSN 0278-1433.

Obr. 39. MCCANDLESS, *Bez názvu*, 1992

Obr. 40. MCCANDLESS, *Bez názvu 1, 2 a 3*, 1992

Obr. 41. MCCANDLESS, *Bez názvu*, 1992

Poslední fotografie před tímto odstavcem se stala ikonickou a její vliv je neskutečný. Je to právě onen snímek, jež se objeví na konci filmu *Into the Wild*. Právě ona dodala mnohým jeho fanouškům vizuální informaci, že děj není fiktivní.

McCandless a *Magic bus* se pro řadu lidí stal nejen inspirací, ale přímo modlou. *Jon Krakauer* – autor knihy a *Sean Penn* – režisér filmu pomohli pozvednout *Into the Wild* téměř na status moderního mýtu. To dalo vzniknout jedinečnému a kurióznímu aljašskému fenoménu: „McCandlessovým poutníkům,“ kteří jsou rozhodnuti místo a autobus vidět na vlastní oči.

Následovníci, kteří v rámci své pouti po hrdinových stopách k tomuto místu dorazí, se snaží fotografovat ve stejné póze na stejném místě. Byla dokonce založena webová stránka *Friends of bus 142* shromažďující tyto fotografie, na které se nachází více než 80 takovýchto snímků.

Obr. 45. TOKLE, *May 2017*, 2017Obr. 42. GREC, *July 4 2009*, 2009Obr. 43. YAWS, *August 2002*, 2002Obr. 44. FOHLIS, *August 2016*, 2016

5.2 Szymon Szcześniak

Stejnomený název *Into the Wild* (2011) nese také fotografický cyklus polského fotografa **Szymona Szcześniaka** (1975). Absolvent opavského Institutu tvůrčí fotografie (2004), běžně se zabývající tvorbou portrétů slavných osobností, se při své cestě po Kalifornii rozhodl dokumentovat lidi přechající z civilizace před svými problémy nebo systémem, ve kterém nejsou schopni žít. Soubor tvořený z diptychů portrétovaných osob a kalifornské pouštní krajiny se podobně jako jiné série, zmíněné v této práci, pokouší zachytit touhu po svobodě, otevřeném prostoru a návratu k přírodě. Odehrává se, stejně jako dokumentární projekt Petry Bašňákové, v poušti. Ta se však v tomto případě nachází ve Spojených státech amerických a toto specifické prostředí autor „srovnává s magickým zážitkem, transem. Během přesunů přes rozsáhlá pouštní území pociťoval nejen očištění a zbystření mysli i smyslů, ale též tíži osamocení,“⁴⁰ střídanou však s obrovským obdivem k přírodě a lidem. Hodiny a hodiny jízdy vyprahlou pustou divočinou, uvádějící člověka do

⁴⁰ Svět amerických tuláků očima fotografa představuje olomoucké muzeum. In: *Lidovky.cz* [online]. 2014, 16. ledna 2014 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/orientace/kultura/svet-americkych-tulaku-ocima-fotografa-predstavuje-olomoucke-muzeum.A140115_103627 In kultura hep.

transu a čistící jeho mysl, se zrcadlí i v atmosféře jednotlivých fotografií. Szcześniak světu předvádí rozpadající se pouštní architekturu, místa bez elektriny, vody a dalšího vybavení. Široko daleko je pouze písek, kamení a několik karavanů a rekreačních domků.⁴¹

Ve svém fotografickém projektu se orientuje na portrétní a krajinářskou fotografii. Krajina, kterou zachycoval při svém uměleckém putování, působí svou syrovostí bezútěšně a drsně, ve stejném okamžiku však nezaměnitelně krásně. V autě s sebou vozil bílou plachtu, již používal jako pozadí. Neutrální bílá se tak stává prvkem, jež soubor vizuálně spojuje, jeho neposkvrněná čistota dává vyniknout zemitosti a originalitě jednotlivců a nechává plně vystoupit všechny jejich výrazné znaky, ve kterých se vnímavý pozorovatel může pokoušet číst.

Dvacet pět portrétů anonymních hrdinů Szcześniak konfrontuje s pětadvaceti snímky okolní přírody. Jejich příběhy i jména, stejně jako vzorec, podle kterého autor diptychy spojoval, zůstávají veřejnosti skrytá. Životní cestu těchto jedinců zná pouze autor a říká: „*Cítím absolutní úctu k těmto lidem. Každý z nich mi tváří v tvář a do objektivu svěří svůj příběh. Jsem jim za to velmi vděčný a doufám, že jsou stopy našich vzájemných vztahů obsaženy v mých fotografiích.*“⁴² Bez toho, aby byly vyřčeny podrobnější informace, zůstává na divákovi, aby jemu skrytou zprávu vyčetl z obrazů a za neznámé dosadil své pocity vzniklé při pohledu na záběry.

Jednotliví muži jako by odráželi jim přiřazenou krajinu, nebo jako by tato krajina odrážela je. Je mezi nimi neskutečná nevysvětlitelná symetrie, která snad přichází na základě určité vizuální podoby (copánek – tenký strom, zacuchané vlasy – rozevlátá koruna stromu). Nicméně význam jednotlivých záběrů a snaha o přiřazení příběhů je již na individuálních pozorovatelích.

Obr. 46. SZCZEŚNIAK, *Into the Wild*, 2011

⁴¹ BASEL, Krzysztof. "Into the Wild" Szymona Szcześniaka w Leica Gallery. In: *Fotoblogia.pl* [online]. 21.12.2011 15:30n. l., 26.07.2022 20:41 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://fotoblogia.pl/into-the-wild-szymona-szczesniaka-w-leica-gallery.6793519083419265a>.

⁴² ŠÍDA, Jan. RECENZE: Dvacet pět příběhů svobody Szymona Szcześniaka. In: *Novinky.cz* [online]. 2014, 20. 1. 2014, 11:56 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/kultura-recenze-dvacet-pet-pribehu-svobody-szymona-szczesniaka-216112>.

Obr. 47. SZCZEŚNIAK, *Into the Wild*, 2011

5.3 Henk Wildschut

V jižních částech Evropy existují jistá místa, kde se shromažďují imigranti bez dokladů a tvoří zde přechodné tábory, místa příjezdů a odjezdů, v nichž vyčkávají, než se budou moci vydat na další cestu – nejlépe směrem do Evropy.

Projekt *Shelter* (2008–2010) započal v roce 2005, kdy se holandský fotograf **Henk Wildschut** (1967) vrátil z Pákistánu, kde dokumentoval následky zemětřesení. Tento muž je „dokumentarista ze „staré školy“, který věří v sílu fotografie a její schopnost objektivně zprostředkovat informace o nejdůležitějších problémech současného světa.“⁴³ Z Pákistánu si s sebou přinesl nové nápady, jak ukázat humanitární krizi, a jak na fotografiích nezobrazovat pouze utrpení, ale také důstojnost a odolnost lidí ve svízelných situacích. Nová idea se mu v hlavě zrodila, když viděl projevenou flexibilitu lidí, jež si i ve stavu tísně byli jistým způsobem schopni vytvořit domov. Schopnost se v náročných podmínkách velmi rychle adaptovat na nové poměry ho velice fascinovala.

Po návratu domů se v novinách dozvěděl o ilegálních imigračních táborech, jež se objevily v lesích poblíž města *Calais* po uzavření uprchlického tábora *Sangatte*. Tam se imigranti připravovali na přechod (tunelem pod Lamanšským průlivem) do Spojeného království. Lidí však bylo mnoho a odchod do Británie neprobíhal tak rychle, jak by si přáli. Byli tak nuceni setrvávat na jednom místě v lese.

Autor projektu se rozhodl vypořádat se s krizí skrytou před zraky veřejnosti a fotografoval podmínky v lesních tábořištích nedaleko *Calais* přezývaných *Džungle*. Obyvatelé této oblasti ušli mnoho mil, aby sem přišli a jejich cesta stále není u konce – toto přístavní město je totiž výchozím bodem pro poslední a nejoblíbenější přejezd.

⁴³Henk Wildschut: Cool Food fotografie. In: *Fotografmagazine.cz* [online]. c2024 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://fotografmagazine.cz/magazine/henk-wildschut/>.

Většina imigrantů, se kterými se setkal, pocházela z Afghánistánu, další z Pákistánu, Iráku, Eritreje, Somálska, Súdánu a Nigérie. Jeho fotografie nevyprávějí příběhy o jejich životech ani o sociálních, politických a ekonomických okolnostech, které je do těchto míst přivedly. Místo toho Wildschut zaměřuje svou kameru na improvizované životní prostory, které vytvořili – chatrče vyrobené z příkrývek a lepenky a *squaty* v opuštěných průmyslových budovách. Nevšední, nechtěné, a přesto svým způsobem nádherné struktury uprostřed francouzského lesa, představovány veřejnosti na fotografiích, byly postaveny uprchlíky z materiálů nalezených v blízkém okolí. Textilie, deky, kovové mříže pokryté igelitem, karton – to všechno se tak stává jejich novým domovem. Náhodně využitě materiály evokují dětmi tvořené přístřešky, které si většinou skládají z dek a polštářů nebo přírodních materiálů.

Přestože se nejedná o typický dokument, stále je možné říci, že ukazuje určitou stránku pobytu v přírodě. Záběrů lidí je v něm minimum, i tak představuje způsoby, jakými uprchlíci žijí. Fotograf se v několika případech dostává dovnitř přístřešků a dokumentuje malé množství osobních věcí, které se v něm nachází. I když útulky prozrazují jen málo nebo vůbec nic o blahobytu svých konkrétních obyvatel, poukazují na to, že ne vždy je pobyt v přírodě chtěný a radost přinášející.

Obr. 48. WILDSCHUT, *Shelter 1, 2, 3 a 4*, 2008–2010

5.4 Alec Soth

Americký fotograf **Alec Soth** (1969), zabývající se ve své tvorbě převážně velkými americkými projekty, jež zobrazují středozápad Spojených států amerických, je od roku 2008 členem mezinárodní fotografické agentury Magnum Photos, držitelem mnoha ocenění a má za sebou několik úspěšných projektů a spoustu výstav.

Od roku 2006 pracoval 4 roky na projektu *Broken Manual* (2010), který následně vyšel v knižní podobě a jako výstavní soubor. V něm zkoumá místa, do nichž se stahují lidé s touhou zmizet a zaměřuje se i na samotné lidi, toužící po útěku ze svých životů v civilizaci (jako jsou mniši, survivalisté, poustevníci, uprchlíci a další). Společně se (smyšleným) spisovatelem Lesterem B. Morrisonem vytváří undergroundovou instruktážní příručku pro ty, kteří chtějí uniknout ze svých životů.⁴⁴

Tento fotografický cyklus představuje významný odklon od jeho předchozích publikací. V době, kdy knihu tvořil, si procházel nejen krizí středního věku, ale také krizí uměleckou. Médium fotografie se pro něj stalo frustrujícím. Nechtěl se ve svých souborech opakovat a nechtěl ani podléhat tlakům trhu. Později o svých tehdejších pocitech řekl, že v té době nechtěl být fotografem, ale umělcem. Z tohoto důvodu kniha není koncipovaná jako běžný dokumentární projekt, ale ani jako běžná publikace.

Soth si při práci na ní vytváří fiktivní strukturu, jakousi příručku, i postavu Lestera B. Morrisona, a projekt následně umísťuje do této vybudované sféry. Nejedná se tak o dokumentární práci vyhotovenou obvyklou metodou a nemá jít o typický průkazný projekt o lidech, kteří utíkají z civilizace. Místo konvenčního dokumentárního díla o životě „mimo síť“ vzniká publikace se zpola fiktivním příběhem. Po vzoru různých brožurek a návodů, s nimiž se Soth v době během svého výzkumu a příprav často setkával, následoval tyto intence i ve svém projektu a odklonil se od konvenčnějšího dokumentárního přístupu své rané kariéry (jako např. *Sleeping By the Mississippi* a *Niagara*). Ke skutečným zaznamenávaným mužům přistupuje téměř s antropologickým zájmem. Odhaluje nejen jejich portréty, ale i jejich příběhy, čtecí potřeby a nástroje či jejich snahu zkrášlovat své okolí. K těmto realitu zobrazujícím snímkům přidává jak autobiografické a fiktivní prvky, tak kresby a texty fiktivní postavy – spisovatele **Lestera B. Morrisona**, což je pseudonym, který Soth přijal za účelem hraní postavy samotáře ve svém vlastním příběhu a „společně“ zhotovují undergroundový návod na útěk z vlastního života.

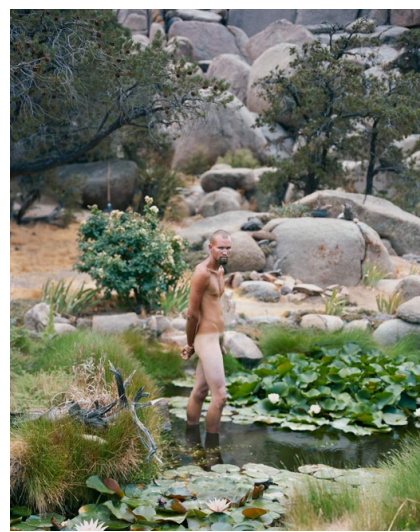
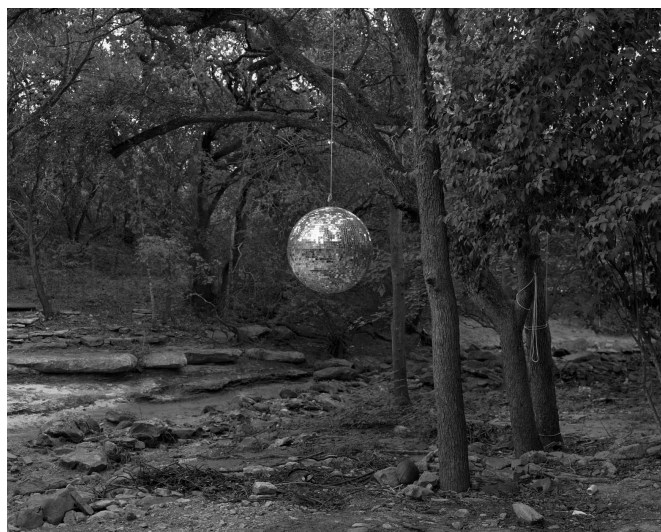
Aby utvrdil svůj skutečný zájem pracovat nekonvenčním způsobem, kromě obyčejné prodejní edice vytvořil i několik speciálních výtisků, kterým Soth říká „Ideální vydání *Broken Manual*.“ Každá kopie knížky je umístěna uvnitř jiného, jedinečného svazku, ve které je vydlabaný prostor. Tyto „skořápkové“ knihy jsou jedinečné a ručně vyřezávané. Uvnitř „skořápků“ je také malá brožura s názvem *Liberation Billfold Manifest*. Celý koncept se tak opravdu velice podobá undergroundovému způsobu distribuce zakázaných materiálů, jež autor připodobňuje právě ke své knize.

Tento velice atypický fotografický dokumentární cyklus pomáhá bořit hranice zavedených způsobů dokumentace a dostává tak tento žánr z pomyslné škatulky.

⁴⁴ Broken Manual: Alec Soth. In: *Lensculture.com* [online]. c2024 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.lensculture.com/books/10629-broken-manual-alec-soth>.

Obr. 50. SOTH, *Ideal edition of Broken Manual*, 2006–2010

Obr. 49. SOTH, *Broken Manual 1, 2, 3 a 4*, 2006-2010

5.5 Antoine Bruy

S klasičtějším pojetím dokumentu, pojímajícího pobyt v přírodě podobně jako čeští fotografové, přichází **Antoine Bruy** (1986). Fotografická esej *Scrublands* (2010–2013), pojednává o mužích a ženách, jež se rozhodli opustit svůj konzumní styl života založený na výkonu a spotřebě, vykročili do neznáma a začali žít daleko od měst a lidské civilizace. Motiv, jenž byl několikrát zpracovaný právě českými fotografy, přináší i francouzský autor svou tvorbou studující převážně lidi a jejich vztah k soukromí, fyzickému prostředí a ekonomickým a intelektuálním podmínkám, které je determinují.⁴⁵

Scrublands během střídajících se čtyř ročních období ukazuje lidi, jež se rozhodli vyměnit výdobytky moderní civilizace za pomalý, s přírodou splynutý život. Postupně získávaná nová rutina je oproti civilizačnímu způsobu bytí úzce napojená na rytmus Země a nic se zde nedá uspěchat. Autor zobrazuje několik obyvatel rozlehlé krajiny společně s jejími snímky různých příbytků a zátiší. Vytváří ucelený dojem z alternativně žijící komunity, který je vybudován prvky jako jsou portréty i téměř katalogizujícím způsobem zobrazené jednotlivé příbytky (jurty, chatky, skleník).

Již podle fotografií z vícero ročních období je jasné, že fotograf se tématu věnoval dlouhodobě a poetické snímky vynesené na světlo světa musí být nejlepším výběrem. Za dobu tři let, kdy bez jakékoliv trasy či plánu jen na základě náhodných setkání a získaných kontaktů cestoval pomocí autostopu, vytvořil sérii z osmi „životních experimentů“ svérázně žijících „jinak orientovaných“ lidí. Evidentně s nimi uměl dobře komunikovat a získal si jejich důvěru, protože ta číší z celého souboru, což dodává záznamu na autentičnosti.

Nezávislá kurátorka *Sujung Song* o projektu říká: „*Bruy pokládá divákovi střízlivou otázku o jeho způsobu života. Skutečnost, že to dělá tak výmluvně pouze fotografickým jazykem, je ještě výjimečnější.*“⁴⁶ Mimořádným způsobem tak dokázala popsat i další soubory, jež se zabývají podobnými tématy a po jejichž shlédnutí divák získává potřebu zamyslet se nad vlastním způsobem své existence.

⁴⁵ About Antoine Bruy. In: *Lensculture.com* [online]. c2024 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.lensculture.com/antoine-bruy>.

⁴⁶ SONG, Sujong a Antoine BRUY. *Scrublands: Award winner*. In: *Lensculture.com* [online]. c2024 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.lensculture.com/articles/antoine-bruy-scrublands>.

Obr. 51. BRUY, Scrublands 1, 2, 3 a 4, 2010–2013

5.6 Danila Tkachenko

Finálním projektem, který celou kapitolu o zahraniční fotografii dokumentující stálý pobyt v přírodě uzavírá, je *Escape* (2017). Přestože autor vyrostl v srdci velkoměsta, vždy ho přitahovala divoká příroda. Byla pro něj místem, kde se mohl schovat a cítit své pravé já mimo sociální kontext. To ho zaujalo a stejně jako několik fotografů před ním se i mladý Rus **Danila Tkachenko** (1989) rozhodl k dokumentaci lidí, kteří sešli z konvenční cesty v dnešní době běžného konzumního života. Jejich kroky je zavedly doslova do hlubokých neprobádaných lesů, kde našli klid. Muže na fotografiích spojuje touha vzdát se kontroly a konformity současné civilizace, při hledání autentičtějšího, individualizovaného bytí.⁴⁷

⁴⁷ MARVELLY, Paula. Danila Tkachenko: Escape. In: *TheCulturium.com* [online]. 22.1.2017 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.theculturium.com/danila-tkachenko-escape/>.

Tkachenko se za nimi vydává do jejich samoty a barevně je fotografuje digitálním fotoaparátem. V celém projektu hraje prim stromům a lesům přirozená zelená barva, jež společně s minimalistickou, nadčasovou elegancí prostupuje téměř všechny fotografie se záznamem jednotlivých obydlí nebo jejich uživatelů.

Autor ve své anotaci popisuje svůj záměr a zároveň se zamýšlí: *„Hlavní postavy mého projektu porušují sociální standardy z různých důvodů. Úplným stažením ze společnosti odcházejí žít sami do divoké přírody, postupně se v ní rozpouštějí a ztrácejí svou sociální identitu. Při zkoumání jejich zkušeností je pro mě důležité pochopit, jestli je člověk schopen vymanit se ze sociální závislosti a dostat se pryč od veřejného k subjektivnímu – a tím udělat krok k sobě. Znepokojuje mě otázka vnitřní svobody v moderní společnosti: je vůbec dosažitelná, když jste neustále obklopeni sociálním rámcem? Škola, práce, rodina – jednou v tomto cyklu jste vězněm své vlastní pozice a musíte dělat to, co máte. Měli byste být pragmatičtí a silní, nebo se stát vyvrhelem nebo šilencem. Jak uprostřed toho zůstat sám sebou?“*

Podobně jako v jiných souborech, jeho inscenované portréty, napomáhající napovědět více o jednotlivých osobnostech ruských poustevníků, doplňuje o záznam různorodých přístřešků. Netvoří z nich diptychy, ani k sobě tyto fotografie nijak nepřirazuje, nechává je v rámci souboru pouze volně působit a tvořit jistou obrazovou celistvost. Tu doplňuje ještě o pár vypovídajících detailů a celků, jako jsou třeba ruce s useknutými ukazováčky, puška, rozpadlé zrezivělé nádobí nebo (pravděpodobná) zahrádka vytvořená uprostřed lesního porostu.

Přestože téma je principiálně velmi podobné jiným dříve popsáním, fotografie působí úplně jiným dojmem. Jeho způsob dokumentace vypadá více mysticky a snové záběry působí téměř nereálně. Jako by zobrazovaly vesničku nějakých lesních skřítků.

Obr. 52. TKACHENKO, *Escape*, 2017

ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývá dokumentací pobytu v přírodě, jenž je vnímán v dlouhodobém horizontu, což přispívá k celkovému zúžení původně zamýšleného předmětu zájmu, jenže se měl věnovat dokumentaci více druhů pobytu v přírodě.

Předtím než bylo možné zaměřit se na téma fotografie, musela jsem pro celkový kontext nejprve definovat, co je to pobyt v přírodě a jaké jsou jeho druhy. Rozdělila jsem ho do několika kategorií, které jsem k uvedení souvislostí a vymezení mého zájmu stručně charakterizovala. Protože je tato práce dedikována dokumentaci druhů pobývání, jež spadají do kategorie trvalého pohybu, bylo potřeba přesnější specifikace jednotlivých subkategorií. Ty jsem charakterizovala a uvedla konkrétní případy.

Mým původním záměrem bylo věnovat se pouze prostředku zaznamenání formou fotografie, avšak nakonec bylo v práci zmíněno i několik dokumentárních video-projektů, které jsou nápomocné při srovnávání s fotografickou tvorbou a ukazují jiný rozměr dokumentárních prací.

Zároveň jsem představila jednotlivé dokumentární projekty, čímž bylo poukázáno na to, jakým způsobem lidé tento styl života zaznamenávají a v průběhu práce jsem odpověděla i na otázku, proč tuto potřebu mají. V některých případech jde o způsob uchování vzpomínek, u jiných mám za to, že autor je fascinován neznámým a k tvoření ho vede touha po poznání, porozumění a uchování těchto vzpomínek, jež následně může předávat dalším zvědavým lidem.

Jednotlivé dokumentární projekty jsem navíc podrobně popsala a vytvořila tak stručný přehled o různých formách a přístupech využívaných na tomto poli fotografie. Nejvíce jsem se však zaměřila na přístupy fotografů k zaznamenávání subjektů, jež z různých důvodů odešly žít trvale do „divočiny.“ Téma stálého pobytu v přírodě zde bylo rozebíráno jak v české, tak v zahraniční fotografii a zjišťovala jsem, v čem se od sebe liší.

Bylo poukázáno na to, že současní amatérští video tvůrci, žijící jako kočovníci, se zabývají převážně dokumentací svých životů. Vzniklá videa se následně stávají nástrojem k vzdělávání diváků, inspiračním zdrojem pro podobně smýšlející lidi, ale také způsobem zábavy a zobrazením neočekávané reality nezvyklého života.

Česká fotografie stálého pobytu v přírodě je více konzervativní a popisná, zatímco v zahraničí dochází k pomyslnému bourání hranic mezi jednotlivými fotografickými žánry a navzájem se propojují. Docházím k tomu, že čeští fotografové v závislosti na zobrazovaném tvoří materiál, jenž má sloužit edukativním a poznávacím účelům. Z toho důvodu je potřeba zaznamenat reálné situace nejlépe bez jakýchkoliv autorských zásahů. Soubory zahraničních fotografů sice mají také jistý vzdělávací účel, ale působí více umělecky. Autoři v nich nezaznamenávají jen čistou realitu příběhů, ale také prezentují sami sebe a svou tvorbu. Lze je tak považovat spíše za umělecká díla zabývající se určitými skutečnostmi odehrávajícími se na poli pobytu v přírodě než za ilustrační materiál jednotlivých příběhů.

Dle mého názoru fotografie jako způsob zaznamenávání pobytu v přírodě se v dnešní době, díky zvětšujícímu se zájmu o dané téma, rozvíjí. Avšak stále existují způsoby, jak ji posunout dál a neustrnout na místě. Mám za to, že v zahraničí jsou fotografové se zájmem

o setrvávání v přírodě na dobré cestě, ovšem Češi, nejen kvůli menšímu počtu lidí v ní žijících, za nimi zaostávají.

Závěrem mohu říci, že přestože bylo občas složité se dostat k relevantním zdrojům a informacím, (poněvadž u tohoto typu fotografie se mnohdy nejedná tolik o samotnou fotografii jako o to, co je na ní zachycené a příběh, který za tím stojí) mám za to, že vybraný vzorek je adekvátní a smysluplně představuje jednotlivé přístupy i příběhy. I přesto, že mi občas dělalo problém rozlišit a rozebrat, co je podstatné na snímku a co na příběhu samotném, myslím si, že výsledek odpovídá mnou stanoveným cílům.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knihy

AHIMSA, Mira. Experience 5 let v Šárce. In: AHIMSA, Mira. *Hledač pravdy*. 2. uprav. vyd. Kojetín: Lesní sběr, 2023, 90 s. ISBN 978-80-909035-1-7.

HAVRÁNEK, Bohuslav. *Slovník spisovného jazyka českého*. 1. vyd. Praha: Academia, 1989, IV P-Q, 716 s. ISBN 21-020-89.

HUNTINGTON, Foster. *Van Life – Život na kolech*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2019, 256 s. ISBN 978-80-271-1136-7.

MRÁZKOVÁ, Daniela. *Příběh fotografie*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1985. ISBN 23–033-85.

NEUBAUER, Zdeněk a Tomáš ŠKRDLANT. In: *Skrytá pravda Země: živly jako archetypy ekologického myšlení*. Praha: Mladá fronta, 2005, s. 37. ISBN 978-80-7530-291-5.

PALÁN, Aleš. *Jako v nebi, jenže jinak: Nová setkání se samotáři z Čech a Moravy*. Praha: Prostor, 2019, 400 s. ISBN 978-80-7260-428-9.

PALÁN, Aleš. *Raději zešít v divočině*. 5. Praha: Prostor, 2019, s. 376. ISBN 978-80-7260-435-7.

SEDLÁŘ, Janek a Lucie SEDLÁŘOVÁ. *Žít lehce: O lidech žijících v souladu s přírodou*. Brno: Jota, 2021, 360 s. ISBN 978-80-7565-923-1.

SOTH, Alec. *Broken Manual*. Steidl, 2013, 68 s. ISBN 13: 9783869301990.

TRENTZ, Forest a Barbora MASAŘÍKOVÁ. *Život v dodávce – Náš příběh*. Brno: BizBooks, 2020, 264 s. ISBN 978-80-265-0953-0.

Časopisy

KRAKAUER, Jon. Death of an Innocent. *Outside: Exclusive report: Lost in the Wild*. Boulder, Colorado, 1993, 16(1), 23-32. ISSN 0278-1433

Pražská EVVolute. Chůze je nejpřirozenější pohyb. *PRAŽSKÁ EVVOLUTE: magazín o ekovýchově v Praze* [online PDF]. 2021, 10.9.2021, 6(3), s. 17 [cit. 2024-01-11].

Dostupné z: <https://prazskaevvoluce.cz/evvo2018/wp-content/uploads/2021/09/prazska-evvoluce-03-2021.pdf>

STEJSKALOVÁ, Romana. Nejlepší čas na to stát se vagabundem, je právě teď, tvrdí Roman s Lubou, kteří se vydali pěšky na Saharu. *Frenštátský zpravodaj* [online]. Frenštát pod Radhoštěm, červenec–srpen 2019, 6(7), s.20 [cit. 2024-03-29]. Dostupné z: https://www.mufrenstat.cz/assets/File.ashx?id_org=3471&id_dokumenty=210764

Akademické práce

BÍLKOVÁ, Barbora. *Téma úniku, nomádství a teritorializace v díle Gillesse Deleuze a Michela Maffesoliho*. Praha, 2018. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií.

JIRÁSEK, Ivo. ROBERSON, Donald N. JIRÁSKOVÁ, Miroslava. *Rodinné táboření: případová studie potenciálu osobnostního rozvoje. Sociální pedagogika*. Duben 2014, 2(1), 51-63. ISSN 1805-8825.

ŽÁKOVÁ, Jitka. *Nomádi nového věku: Fenomén kočovného způsobu života za časů globalizace*. Brno, 2007. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra sociální pedagogiky.

Internetové zdroje

ALTERNATIVE WAYS OF LIVING (CZECH REPUBLIC / ROMANIA). Online. In: David Tesinsky. C2023. Dostupné z: <https://tesinskyphoto.com/alternative-waves-of-living/>. [cit. 2024-01-28].

AHIMSA, Mira. *Zkušenost bezekostopového životního stylu*. Online. In: Blogspot.cz. 25. 4. 2017. Dostupné z: <https://miragranada.blogspot.com/2017/04/zkusenost-bezekostopoveho-zivotniho.html>. [cit. 2024-01-26].

BASEL, Krzysztof. "Into the Wild" Szymona Szcześniaka w Leica Gallery. In: *Fotoblogia.pl* [online]. 21.12.2011 15:30n. l., 26.07.2022 20:41. Dostupné z: <https://fotoblogia.pl/into-the-wild-szymona-szczesniaka-w-leica-gallery,6793519083419265a>. [cit. 2024-04-15].

Běhejte a chod'te, je to nejpřirozenější pohyb. A nic nestojí!. In: *Deník.cz* [online]. 2010. Dostupné z: <https://www.denik.cz/zdravi/behejte-a-chodte-je-to-nejprirozenejsi20100827.html>. [cit. 2024-01-12].

DOLEŽAL, Jiří X. Lesní otec a devět dětí z chatrče aneb Nezávislost podle Mlčocha. In: *Reflex.cz* [online]. c2001-2024. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/zpravy/64963/lesni-otec-a-devet-deti-z-chatrce-aneb-nezavislost-podle-mlcocha.html>. [cit. 2024-01-28].

Efo. *Naháč Míra Ahimsa chce svléknout Prahu: Přípravy na nahou cyklojízdu vrcholí* [online]. In: Blesk.cz. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/regiony-praha-prazane/400816/nahac-mira-ahimsa-chce-svleknout-prahu-pripravy-na-nahou-cyklojizdu-vrcholi.html>. [cit. 2024-01-26].

Henk wildschut: Cool Food fotografie. In: *Fotografmagazine.cz* [online]. c2024. Dostupné z: <https://fotografmagazine.cz/magazine/henk-wildschut/>. [cit. 2024-04-15].

Chris McCandless: Back to the Wild. In: *Outside* [online]. c2024. Dostupné z: <https://www.outsideonline.com/outdoor-adventure/hiking-and-backpacking/chris-mccandless-back-wild/>. [cit. 2024-01-30].

KRAKAUER, Jon. How Chris McCandless Died. In: The New Yorker [online]. c2024. Dostupné z: <https://www.newyorker.com/books/page-turner/how-chris-mccandless-died>. [cit. 2024-01-30].

LIBERMAN, Anatoly. On Hobos, Hautboys, and Other Beaus. In: OXFORD UNIVERSITY PRESS. *OUPblog* [online]. 12.11.2008. Dostupné z: <https://blog.oup.com/2008/11/hobo/>. [cit. 2024-01-18].

Local development plans – defining Gypsies and Travellers: consultation. In: *Scottish Government* [online]. 21.12.2022. Dostupné z: <https://www.gov.scot/publications/local-development-plans-defining-gypsies-travellers-consultation/pages/6/>. [cit. 2024-01-19].

MARVELLY, Paula. Danila Tkachenko: Escape. In: *TheCulturium.com* [online]. 22.1.2017. Dostupné z: <https://www.theculturium.com/danila-tkachenko-escape/>. [cit. 2024-04-15].

MAZYKINA, Yulia. *In Search of Harmony: Photo Project of People with Alternative Life Styles*. In: Youth Time Magazine. [online] c2024. Dostupné z: <https://youthtimemag.com/alternativa-cz-searching-for-harmony/>. [cit. 2024-01-28].

MOGLIA, Marie. Antoine Bruy: “Scrublands.” In: *Fisheye.com* [online]. 14.10. 2016. Dostupné z: <https://fisheyemagazine.fr/en/article/antoine-bruy-scrublands/>. [cit. 2024-04-15].

Míra žije v souladu s přírodou. Chodí v Praze nahý. In: Mzone. [online]. 14.11.2018. Dostupné z: <https://www.mzone.cz/mira-zije-v-souladu-s-prirodou-chodi-v-praze-nahy/>. [cit. 2024-04-11].

ROOTS, Dave. Still Riding the Rails: Life as a Modern Hobo. In: *HowStuffWorks* [online]. 23.11.2021. Dostupné z: <https://people.howstuffworks.com/still-riding-the-rails-life-modern-hobo.htm>. [cit. 2024-01-18].

SEDLÁŘ, Janek a Lucie SEDLÁŘOVÁ. *Žít lehce. Žít lehce* [online]. c2019–2023. Dostupné z: www.zitlehce.cz. [cit. 2024-01-25].

SEKERKOVÁ BLÁHOVÁ, Lucia. PETRA BAŠNÁKOVÁ – Born of Sand and Sun: 16. 2. — 21. 3. 2024. In: *Ateliér Josefa Sudka* [online]. 15.2.2024, slovenština (překlad vlastní)

Dostupné z: <https://www.atelierjosefasudka.cz/cs/vystava/born-of-sand-and-sun>. [cit. 2024-04-13].

Shelter. In: *Phmuseum.com* [online]. c2024. Dostupné z: <https://phmuseum.com/projects/shelter-5>. [cit. 2024-04-15].

SCHUMAN, Aaron. Broken Manual: Alec Soth in Conversation with Aaron Schuman. In: *MagnumPhotos.com* [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.magnumphotos.com/theory-and-practice/broken-manual-alec-soth-aaron-schuman/>. [cit. 2024-04-15].

SKAUT. Fakta a čísla: Skauting v České republice. *Skaut* [online]. c2024. Dostupné z: <https://www.skaut.cz/skauting/fakta-a-cisla/>. [cit. 2024-03-27].

SONG, Sujong a Antoine BRUY. Srcublands: Award winner. In: *Lensculture.com* [online]. c2024. Dostupné z: <https://www.lensculture.com/articles/antoine-bruy-scrublands>. [cit. 2024-04-15].

ŠRÁMKOVÁ, Jana. Pryč od civilizace i čtenářů: Aleš Palán přináší svědectví o životě utajeném v šumavských hvozdech. In: *Respekt.cz* [online]. 31.3.2018 Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2018/14/pryc-od-civilizace-i-ctenaru>. [cit. 2024-04-13].

ŠŤASTNÁ, Míra. *Šťastný bez domu, bez peněz, bez majetku. Míra Ahimsa svobodně na cestě...* In: *Šťastnílidé.cz* [online]. 2014. Dostupné z: <https://stastnilide.cz/stastny-bez-domu-bez-penez-bez-majetku-mira-ahimsa-svobodne-na-cestech/>. [cit. 2024-01-26].

SUCHÁNEK, Jiří. Příběh Chrise McCandlesse: Cesta napříč Amerikou až do nitra Aljašky. In: *100+1 zahraniční zajímavost* [online]. c2007–2011. Dostupné z: <https://www.stoplusjednicka.cz/pribeh-chrise-mccandlesse-cesta-napric-amerikou-az-do-nitra-aljasky>. [cit. 2024-01-28].

Svět amerických tuláků očima fotografa představuje olomoucké muzeum. In: *Lidovky.cz* [online]. 2014, 16. 1. 2014 Dostupné z: https://www.lidovky.cz/orientace/kultura/svet-americkych-tulaku-ocima-fotografa-predstavuje-olomoucke-muzeum.A140115_103627_ln_kultura_hep. [cit. 2024-04-15].

SVOBODA, Lubomír a Roman VOJVODÍK. Vagabundi na Cestách – Pěšky přes půl planety. *Donio.cz* [online]. 4.4.2022. Dostupné z: <https://www.donio.cz/vagabundi-na-cestach-pesky-pres-pul-planety>. [cit. 2024-03-28].

ŠÍDA, Jan. RECENZE: Dvacet pět příběhů svobody Szymona Szcześniaka. In: *Novinky.cz* [online]. 20.1.2014, 11:56. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/kultura-recenze-dvacet-pet-pribehu-svobody-szymona-szczesniaka-216112>. [cit. 2024-04-15].

TKACHENKO, Danila. Escape. In: *DanilaTkachenko.com* [online]. Dostupné z: <https://danilatkachenko.com/projects/escape/>. [cit. 2024-04-15].

TOMANOVÁ, Eva. Stále spolu. In: *Aerofilms.cz* [online]. 2006. Dostupné z: <https://www.aerofilms.cz/stale-spolu/#>. [cit. 2024-01-28].

TRENTZ, Forest. O nás. In: *Život v dodávce* [online]. 2021. Dostupné z: <https://zivotvdodavce.cz/o-nas/>. [cit. 2024-03-27].

Van Life: Your Home on the Road. In: *Enbook.cz* [online]. c2022. Dostupné z: <https://www.enbook.cz/van-life-your-home-on-the-road#detailed-description>. [cit. 2024-04-02].

VIDNER, Adam. Neolitická revoluce a „vynález“ zemědělství. In: *Český rozhlas Sever* [online]. 22.3.2023. Dostupné z: <https://sever.rozhlas.cz/neoliticka-revoluce-a-vynalez-zemedelstvi-7796692>. [cit. 2024-04-02].

Zaxarovcom. Escape by Danila Tkachenko. In: *Thisispaper.com* [online]. 9.6.2020. Dostupné z: <https://www.thisispaper.com/mag/escape-danila-tkachenko>. [cit. 2024-04-15].

Video

Aleš Palán: Jsou lidé, kteří umí žít po svém, v paneláku nebo starém krechtu, In: *Youtube* [online]. 4.4.2022, Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=g-dl0LXUQhw&ab_channel=%C4%8Cesk%C3%BDrozhlasRadio%C5%BEurn%C3%A11. Kanál uživatele Český rozhlas Radiožurnál. [cit. 2024-04-12].

České milování. Díl 23, O lásce na čtyřech kolech. TV, TV Barrandov, 2009. Dostupné také z: https://www.youtube.com/watch?v=-UDVmdBB7mY&t=22s&ab_channel=sharkamellita2.

Henk Wildschut – SHELTER. In: *Youtube* [online]. 10.9.2011. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=EY82nwwVMw&ab_channel=SIFestSavignanoImmagini. Kanál uživatele SI Fest Savignano Immagini. [cit. 2024-04-15].

Jak najít nulu. In: Nedej se! [televizní pořad]. TV, ČT2, 18. září 2016, 10:50. Dostupné také z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1095913550-nedej-se/416235100161006/>.

SEDLÁŘ, Janek a Lucie, SEDLÁŘOVÁ. Seznam příběhů. In: *Žít lehce: Dokumentární příběhy ...lidí co žijí svůj sen* [online]. c2019–2023. Dostupné z: <https://zitlehce.cz/seznam-pribehu/>. [cit. 2024-01-11].

SMLSAL, Matěj. *VIDEO: Míra žije v souladu s přírodou. Chodí po Praze nahý, bydlí v křoví*. In: *iDnes.cz*. [online]. 7.12.2017. Dostupné z: https://www.idnes.cz/xman/styl/mira-zije-v-souladu-s-prirodou-chodi-po-praze-nahy-bydli-v-krovi.A171206_212217_xman-styl_fro. [cit. 2024-01-26].

Pěšky na Saharu (Reupload). In: *YouTube* [online]. 19.10.2023. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=8McMepndN3E&t=344s&ab_channel=VagabundinaCest%C3%A1ch. Kanál uživatele Vagabundi na Cestách. [cit. 2024-04-17].

Pěšky přes půl planety – Hromada nešťastných událostí. In: *YouTube* [online]. 11.10.2023. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=IDg8R-jU1_k&t=3293s&ab_channel=VagabundinaCest%C3%A1ch. Kanál uživatele Vagabundi na Cestách. [cit. 2024-04-17].

VESELOVSKÝ, Martin. *Interview*. Internetová televize, DVTV. 18. května 2015, 11:54. Dostupné také z: <https://magazin.aktualne.cz/video-cesi-ziji-s-deviti-detmi-v-chatrech-na-sumavske-louce/r~d4241af4f8b911e498af002590604f2e/>

Film

Captain Fantastic [česky Tohle je náš svět] [film]. Režie Matt ROSS. USA, 2016.

Into the Wild [česky Útěk do divočiny] [film]. Režie Sean PENN. USA, 2007.

Stále spolu [film]. Režie Eva TOMANOVÁ. Česko, 2014.

Wild [česky Divočina] [film]. Režie Jean-Marc VALLÉE. USA, 2014.

SEZNAM A ZDROJE OBRÁZKŮ

Obr. 1. VAGABUNDI NA CESTÁCH, <i>Pěšky na Saharu</i> , 2018	17
Obr. 2. VAGABUNDI NA CESTÁCH, <i>Pěšky přes půl planety</i> , (2022–2024)	18
Obr. 3. ŽIVOT V DODÁVCE, <i>Poslední noc v roce 2018</i> , 2018	20
Obr. 4. ŽIVOT V DODÁVCE, <i>Bez názvu</i> , 2019.....	20
Obr. 5. ŽIVOT V DODÁVCE, <i>Bez názvu</i> , 2019.....	21
Obr. 6. ŽIVOT V DODÁVCE, <i>Bez názvu</i> , 2019.....	21
Obr. 7. ŽIVOT V DODÁVCE, <i>Bez názvu</i> , 2019.....	22
Obr. 9. JAMES, <i>Tasmánie, Austrálie</i> , 2010–2017	23
Obr. 8. CREASEY, <i>Gayhurst, Velká Británie</i> , 2010–2017	23
Obr. 10. HUNTINGTON, <i>Big Sur, Kalifornie</i> , 2010–2017	24
Obr. 11. BAŠNÁKOVÁ, <i>Born of Sand and Sun</i> , 2023	27
Obr. 12. BAŠNÁKOVÁ, <i>Born of Sand and Sun</i> , 2023	28
Obr. 13. BAŠNÁKOVÁ, <i>Born of Sand and Sun</i> , 2023	28
Obr. 14. SEDLÁŘ, <i>Žít lehce – Jožka</i> , 2019.....	30
Obr. 15. SEDLÁŘ, <i>Žít lehce – Jadoli</i> , 2019.....	31
Obr. 16. ŠIBÍK, <i>Dáša Macháčková (Raději zešilet v divočině)</i> , 2018	33
Obr. 17. ŠIBÍK, <i>Roman Szpuk (Raději zešilet v divočině)</i> , 2018.....	33
Obr. 18. ŠIBÍK, <i>Klišíkovi (Raději zešilet v divočině)</i> , 2018	34
Obr. 19. ŠIBÍK, <i>Martina Kyselová (Raději zešilet v divočině)</i> , 2018.....	34
Obr. 20. POŠOVÁ, <i>Jako v nebi, jenže jinak 1, 2, 3, a 4</i> , 2019.....	35
Obr. 21. POŠOVÁ, <i>Anděl (Jako v nebi, jenže jinak)</i> , 2019.....	36
Obr. 22. POŠOVÁ, <i>Zdeňka Satora (Jako v nebi, jenže jinak)</i> , 2019	37
Obr. 23. POŠOVÁ, <i>Karin Kocumová (Jako v nebi, jenže jinak)</i> , 2019.....	37
Obr. 24. TOMANOVÁ, <i>Stále spolu</i> , 2014	39
Obr. 25. SOLIGUE, <i>Somewhere In Between 1, 2, 3, a 4</i> , 2012.....	40
Obr. 26. SOLIGUE, <i>Somewhere In Between</i> , 2012.....	41
Obr. 27. NGUYEN, <i>Bez názvu (Ráj nebo vězení?)</i> , 2015	42
Obr. 28. FORNÁLOVÁ, <i>Bez názvu (Naháč Mira Ahimsa chce svléknout Prahu)</i> , 2016...43	
Obr. 29. FORNÁLOVÁ, <i>Bez názvu (Naháč Mira Ahimsa chce svléknout Prahu)</i> , 2016...44	
Obr. 31. TĚŠÍNSKÝ, <i>Alternative Ways of Living (Czech republic/ Romania)</i> , 2017.....	45
Obr. 30. TĚŠÍNSKÝ, <i>Alternative ways of living (Czech republic/ Romania)</i> , 2017.....	45
Obr. 32. DEML, <i>Bez názvu (Mira žije v souladu s přírodou, chodí v Praze nahý)</i> , 2018...46	
Obr. 33. DEML, <i>Bez názvu (Mira žije v souladu s přírodou, chodí v Praze nahý)</i> , 2018...47	
Obr. 34. DEML, <i>Bez názvu (Mira žije v souladu s přírodou, chodí v Praze nahý)</i> , 2018...47	

Obr. 35. AHIMSA, <i>Bez názvu</i> , 2017–2023	49
Obr. 38. AHIMSA, <i>Bez názvu</i> , 2000–2023.....	50
Obr. 37. AHIMSA, <i>Bez názvu</i> , 2000–2023.....	50
Obr. 36. AHIMSA, <i>Bez názvu</i> , 2000–2023.....	50
Obr. 39. MCCANDLESS, <i>Bez názvu</i> , 1992	53
Obr. 40. MCCANDLESS, <i>Bez názvu 1, 2 a 3</i> , 1992	53
Obr. 41. MCCANDLESS, <i>Bez názvu</i> , 1992	54
Obr. 42. GREC, <i>July 4 2009</i> , 2009.....	55
Obr. 43. YAWS, <i>August 2002</i> , 2002	55
Obr. 44. FOHLIS, <i>August 2016</i> , 2016	55
Obr. 45. TOKLE, <i>May 2017</i> , 2017	55
Obr. 46. SZCZEŚNIAK, <i>Into the Wild</i> , 2011	56
Obr. 47. SZCZEŚNIAK, <i>Into the Wild</i> , 2011	57
Obr. 48. WILDSCHUT, <i>Shelter 1, 2, 3 a 4</i> , 2008–2010	58
Obr. 49. SOTH, <i>Broken Manual 1, 2, 3 a 4</i> , 2006–2010	60
Obr. 50. SOTH, <i>Ideal edition of Broken Manual</i> , 2006–2010	60
Obr. 51. BRUY, <i>Scrublands 1, 2, 3 a 4</i> , 2010–2013	62
Obr. 52. TKACHENKO, <i>Escape</i> , 2017.....	64

Obr. 1. VAGABUNDI NA CESTÁCH. Pěšky na Saharu. Online. In: YouTube. 2018.
Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=8McMepndN3E&t=343s&ab_channel=VagabundinaCest%C3%A1ch. [cit. 2024-04-17].

Obr. 2. VAGABUNDI NA CESTÁCH. Pěšky přes půl planety. Online. In: YouTube. 2022–2024. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=IDg8RjUl_k&t=3310s&ab_channel=VagabundinaCest%C3%A1ch. [cit. 2024-04-17].

Obr. 3. ŽIVOT V DODÁVCE. *Poslední noc v roce 2018*. Online. In: Instagram. 2019.
Dostupné z: <https://www.instagram.com/p/Bv1PKdIF88I/>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 4. ŽIVOT V DODÁVCE. Bez názvu. Online. In: Instagram. 2019.

Dostupné z: https://www.instagram.com/p/Bs2zvEDhBP6/?img_index=1. [cit. 2024-04-17].

Obr. 5. ŽIVOT V DODÁVCE. Bez názvu. Online. In: Instagram. 2019.

Dostupné z: https://www.instagram.com/p/BvG9UD7FvsP/?img_index=6. [cit. 2024-04-17].

Obr. 6. ŽIVOT V DODÁVCE. Bez názvu. Online. In: Instagram. 2019.

Dostupné z: https://www.instagram.com/p/B4-ZdOTiI5c/?img_index=1. [cit. 2024-04-17].

Obr. 7. ŽIVOT V DODÁVCE. Bez názvu. Online. In: Instagram. 2019.

Dostupné z: <https://www.instagram.com/p/CG8JqrTLNcX/>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 8. CREASEY, Calum. Gayhurst, Velká Británie. Online. In: Cntraveller. 2010–2017.

Dostupné z: <https://www.cntraveller.com/gallery/van-life-ideas-foster-huntington-book>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 53. JAMES, Brook. Tasmánie, Austrálie. Online. In: Cntraveller. 2010–2017.

Dostupné z: <https://www.cntraveller.com/gallery/van-life-ideas-foster-huntington-book>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 10. HUNTINGTON, Foster. Big Sur, Kalifornie. Online. In: Cntraveller. 2010–2017.

Dostupné z: <https://www.cntraveller.com/gallery/van-life-ideas-foster-huntington-book>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 11. BAŠNÁKOVÁ, Petra. Born of Sand and Sun. Online. In: Ateliér Josefa Sudka.

2023. Dostupné z: <https://www.atelierjosefasudka.cz/cs/vystava/born-of-sand-and-sun>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 12. BAŠNÁKOVÁ, Petra. Born of Sand and Sun. Online. In: Dewi Lewis Publishing.

2023. Dostupné z: <https://www.dewilewis.com/products/born-of-sand-and-sun>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 13. BAŠNÁKOVÁ, Petra. Born of Sand and Sun. Online. In: Dewi Lewis Publishing.

2023. Dostupné z: <https://www.dewilewis.com/products/born-of-sand-and-sun>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 14. SEDLÁŘ, Janek. Žít lehce – Jožka. Online. In: Žít lehce. 2019. Dostupné z: <https://zitlehce.cz/uvod/jozka-detaily/>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 15. SEDLÁŘ, Janek. Žít lehce – Jadoli. Online. In: Žít lehce. 2019. Dostupné z: <https://zitlehce.cz/uvod/jadoli-detaily/>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 16. ŠIBÍK, Jan. Dáša Macháčková (Raději zešilet v divočině). Online. In: Magazín Aktuálně. 2018. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/obrazem/jan-sibik-ales-palan-radeji-zesilet-v-divocine/r~76c8b0e831ac11e89509ac1f6b220ee8/>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 17. ŠIBÍK, Jan. Roman Szpuk (Raději zešilet v divočině). Online. In: ČT 24. 2018. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/kultura/recenze-samotari-nesili-jdou-na-sumavu-i-do-sebe-82455>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 18. ŠIBÍK, Jan. Klišíkovi (Raději zešilet v divočině). Online. In: ČT 24. 2018. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/kultura/recenze-samotari-nesili-jdou-na-sumavu-i-do-sebe-82455>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 19. ŠIBÍK, Jan. Martina Kyselová (Raději zešilet v divočině). Online. In: Magazín Aktuálně. 2018. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/obrazem/jan-sibik-ales-palan-radeji-zesilet-v-divocine/r~76c8b0e831ac11e89509ac1f6b220ee8/>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 20. POŠOVÁ, Johana. Jako v nebi, jenže jinak 1, 2, 3, a 4. Online. In: Magazín Aktuálně. 2019. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/palan-jako-v-nebi-jenze-jinak/r~c15d531cf01311e99b40ac1f6b220ee8/>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 21. POŠOVÁ, Johana. Anděl (Jako v nebi, jenže jinak). Online. In: Magazín Aktuálně. 2019. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/palan-jako-v-nebi-jenze-jinak/r~c15d531cf01311e99b40ac1f6b220ee8/>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 22. POŠOVÁ, Johana. Zdeňka Sátora (Jako v nebi, jenže jinak). Online. In: Magazín Aktuálně. 2019. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/palan-jako-v-nebi-jenze-jinak/r~c15d531cf01311e99b40ac1f6b220ee8/>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 23. POŠOVÁ, Johana. Karin Kocumová (Jako v nebi, jenže jinak). Online. In: Magazín Aktuálně. 2019. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/palan-jako-v-nebi-jenze-jinak/r~c15d531cf01311e99b40ac1f6b220ee8/>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 24. TOMANOVÁ, Eva. Stále spolu. Online. In: Neviditelný pes – Lidovky. 2014. Dostupné z: https://neviditelnypes.lidovky.cz/spolecnost/film-despota-nebo-navrat-k-hodnotam.A150602_205846_p_spolecnost_wag. [cit. 2024-04-17].

Obr. 25. SOLIGUE, Ester Jove. Somewhere in Between 1, 2, 3, a 4. Online. In: Lens culture. 2012. Dostupné z: <https://www.lensculture.com/ester-jove-soligue?modal=project-162845>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 26. SOLIGUE, Ester Jove. Somewhere in Between. Online. In: Lens culture. 2012. Dostupné z: <https://www.lensculture.com/ester-jove-soligue?modal=project-162845>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 27. NGUYEN, Phuong Thao. Bez názvu (Ráj nebo vězení?). Online. In: Reflex. 2015. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/archiv/64947/raj-nebo-vezeni.html>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 28. FORNÁLOVÁ, Eva. Bez názvu (Naháč Mira Ahimsa chce svléknout Prahu). Online. In: Blesk. 2016. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/regiony-praha-prazane/400816/nahac-mira-ahimsa-chce-svleknout-prahu-pripravy-na-nahou-cyklojizdu-vrcholi.html>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 29. FORNÁLOVÁ, Eva. Bez názvu (Naháč Mira Ahimsa chce svléknout Prahu). Online. In: Blesk. 2016. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/regiony-praha-prazane/400816/nahac-mira-ahimsa-chce-svleknout-prahu-pripravy-na-nahou-cyklojizdu-vrcholi.html>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 30. TĚŠÍNSKÝ, David. Alternative ways of living (Czech republic/ Romania). Online. In: Těšínský photo. 2017. Dostupné z: <https://tesinskyphoto.com/alternative-waves-of-living/>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 31. TĚŠÍNSKÝ, David. Alternative ways of living (Czech republic/ Romania). Online. In: Těšínský photo. 2017. Dostupné z: <https://tesinskyphoto.com/alternative-waves-of-living/>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 32. DEML, Jakub. Bez názvu (Mira žije v souladu s přírodou, chodí v Praze nahý). Online. In: Mzone. 2018. Dostupné z: <https://www.mzone.cz/mira-zije-v-souladu-s-prirodou-chodi-v-praze-nahy/>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 33. DEML, Jakub. Bez názvu (Mira žije v souladu s přírodou, chodí v Praze nahý). Online. In: Mzone. 2018. Dostupné z: <https://www.mzone.cz/mira-zije-v-souladu-s-prirodou-chodi-v-praze-nahy/>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 34. DEML, Jakub. Bez názvu (Mira žije v souladu s přírodou, chodí v Praze nahý). Online. In: Mzone. 2018. Dostupné z: <https://www.mzone.cz/mira-zije-v-souladu-s-prirodou-chodi-v-praze-nahy/>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 35. AHIMSA, Mira. Bez názvu. Online. In: Rajče.idnes. 2017–2023. Dostupné z: <https://www.rajce.idnes.cz/miragranada/album/kniha-32-fotek-hledac-pravdy-aneb-hledani-miru-s-mirou-autor-mir>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 36. AHIMSA, Mira. Bez názvu. Online. In: Rajče.idnes. 2000–2023. Dostupné z: <https://www.rajce.idnes.cz/miragranada/album/kniha-32-fotek-hledac-pravdy-aneb-hledani-miru-s-mirou-autor-mir>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 37. AHIMSA, Mira. Bez názvu. Online. In: Rajče.idnes. 2000–2023. Dostupné z: <https://www.rajce.idnes.cz/miragranada/album/kniha-32-fotek-hledac-pravdy-aneb-hledani-miru-s-mirou-autor-mir>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 38. AHIMSA, Mira. Bez názvu. Online. In: Rajče.idnes. 2000–2023. Dostupné z: <https://www.rajce.idnes.cz/miragranada/album/kniha-32-fotek-hledac-pravdy-aneb-hledani-miru-s-mirou-autor-mir>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 39. MCCANDLESS, Christopher. Bez názvu. Online. In: Reddit. 1992. Dostupné z: <https://christophermccandless.info/into-the-wild-pictures/>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 40. MCCANDLESS, Christopher. Bez názvu 1, 2 a 3. Online. In: Reddit. 1992. Dostupné z: https://www.reddit.com/r/IntotheWild/comments/ju0kkyo/very_rare_photos_taken_by_alex_supertramp/. [cit. 2024-04-17].

Obr. 41. MCCANDLESS, Christopher. Bez názvu. Online. In: Reddit. 1992. Dostupné z: https://www.reddit.com/r/IntotheWild/comments/ju0kkyo/very_rare_photos_taken_by_alex_supertramp/. [cit. 2024-04-17].

Obr. 42. GREC, Dan, July 4 2009. Online. In: Friends of bus 142. 2009. Dostupné z: <https://www.friendsofbus142.com/bus-142-visitors-on-the-stampede-trail/>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 43. YAWS, Jimmy. August 2002. Online. In: Friends of bus 142. 2002. Dostupné z: <https://www.friendsofbus142.com/bus-142-visitors-on-the-stampede-trail/>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 44. FOHLIS, Annlis. August 2016. Online. In: Friends of bus 142. 2016. Dostupné z: <https://www.friendsofbus142.com/bus-142-visitors-on-the-stampede-trail/>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 45. TOKLE, Daniel. May 2017. Online. In: Friends of bus 142. 2017. Dostupné z: <https://www.friendsofbus142.com/bus-142-visitors-on-the-stampede-trail/>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 46. SZCZEŚNIAK, Szymon. Into the Wild. Online. In: Szeroki Kadr. 2011. Dostupné z: <https://www.szerokikadr.pl/fotograf-miesiaca/szymon-szczesniak>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 47. SZCZEŚNIAK, Szymon. Into the Wild. Online. In: Szeroki Kadr. 2011. Dostupné z: <https://www.szerokikadr.pl/fotograf-miesiaca/szymon-szczesniak>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 48. WILDSCHUT, Henk. Shelter 1, 2, 3 a 4. Online. In: Landscape stories. 2008–2010. Dostupné z: <https://landscapestories.net/en/interviews/2011/henk-wildschut-shelters>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 49. SOTH, Alec. Broken Manual 1, 2, 3 a 4. Online. In: SFO muzeum. 2006–2010. Dostupné z: <https://alecsoth.com/photography/projects/broken-manual>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 50. SOTH, Alec. Ideal edition of Broken Manual. Online. In: Alec Soth. 2006–2010. Dostupné z: <https://alecsoth.com/photography/projects/broken-manual>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 51. BRUY, Antoine. Scrublands 1, 2, 3 a 4. Online. In: SFO muzeum. 2010–2013. Dostupné z: <https://www.sfomuseum.org/exhibitions/antoine-bruy-scrublands>. [cit. 2024-04-17].

Obr. 52. TKACHENKO, Danila. Escape. Online. In: Daniel Tkachenko. 2017. Dostupné z: <https://danilatkachenko.com/projects/escape/>. [cit. 2024-04-17].

